

ZELEŇ A VODA V MALÝCH OBCÍCH

**Průvodce chytrým přístupem
k dešťové vodě, modrozelené infrastruktuře
a veřejným prostranstvím**

Marek Hekrlé

Martina Sýkorová

a kol.

 CESMOD

[Publikace je ke stažení zdarma na www.cesmod.cz/zelen-voda/](http://www.cesmod.cz/zelen-voda/)

ZELEŇ A VODA V MALÝCH OBCÍCH

**Průvodce chytrým přístupem k dešťové vodě, modrozelené infrastruktuře
a veřejným prostranstvím**

Autoři:

Ing. Marek Hekrlé, Ph.D.

Ing. arch. Martina Sýkorová

Ing. Jiří Louda, Ph.D.

Ing. Jan Macháč, Ph.D.

Odborná supervize:

doc. Dr. Ing. Ivana Kabelková

doc. Ing. David Stránský, Ph.D.

T A
Č R

Publikace vznikla v rámci projektu CENTRUM VÝZKUMU PRO ODOLNOU, SMART, INOVATIVNÍ A UDRŽITELNOU SPOLEČNOST (CESMOD, TQ12000017) a je spolufinancována se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu SIGMA, DC5.

www.tacr.cz

Úvod

Dostává se vám do rukou publikace, která navazuje na předchozí úspěšný titul **Voda ve městě**, tentokrát je však přizpůsobená konkrétním potřebám **malých obcí do 10 000 obyvatel**. Zaměřuje se na to, jak lze **promyšleně, koncepčně a citlivě** pracovat s vodou a zelení ve veřejných prostranstvích i na obecních pozemcích. Nabízí srozumitelný rámec, ukazuje, kde začít, na koho se obrátit a jak vést dialog s odborníky – a především jak udržet kontrolu nad rozhodnutími, která mají dlouhodobý dopad na podobu života v obci.

Impulsem pro vznik této publikace byly zkušenosti autorů ze spolupráce s řadou menších obcí. Právě tam se často nachází největší potenciál pro pozitivní změnu, ale i nejvíce bariér: nedostatek kapacit, odbornosti nebo času pro zavádění principů modrozelené infrastruktury a hospodaření s dešťovou vodou. Navíc, v malých obcích lidé **dopady sucha nebo přívalových dešťů pocítují doslova „na vlastní kůži“** – nedostatek vody komplikuje nejen zalévání, ale i základní potřeby, jako jsou pití, koupání či praní. Naopak přívalové srážky často vedou k bleskovým lokálním záplavám, které nejvíce postihují právě obyvatele menších obcí.

Tato publikace nemá suplovat odborníky. **Jejím cílem je vybavit zástupce obcí informacemi, otázkami a sebevědomím**, aby se stali rovnocennými partnery v dialogu s projektanty, vodohospodáři, krajináři nebo dopravními inženýry. Uvědomujeme si, že veřejná prostranství představují

pro obce další odpovědnost – ať už kvůli své podobě, údržbě, zajištění financí, či veřejným zakázkám. Věříme ale, že se toto úsilí vrací. **Kvalitní návrh veřejného prostranství dovedený k realizaci je nejviditelnější vizitkou obce – místem, které přitahuje pozornost obyvatel, návštěvníků i dalších obcí.** I ta nejmenší obec může být vidět, pokud nabídne dobře navržené řešení, které je funkční a inspirativní.

V publikaci se proto specificky zaměřujeme na modrozelenou infrastrukturu a hospodaření s dešťovou vodou ve veřejných prostranstvích malých obcí. **Veřejná prostranství jsou výkladní skříní obce a často i jediným místem, kde se lidé setkávají.** Ať už jde o náves, náměstí, ulici, parkoviště, nebo hřiště, jejich podoba přímo ovlivňuje kvalitu života a vztah lidí k místu, kde žijí. V obcích bez jiné veřejné vybavenosti plní tato místa často i roli společenského centra. **Esteticky příjemná a funkčně využitelná místa dělají první dojem – pro návštěvníky i pro samotné obyvatele.** Zanedbaná či neatraktivní místa mohou mít opačný efekt. Při dobrém návrhu však veřejná prostranství pomáhají **zadržet vodu, ochladit prostředí v létě a zvýšit odolnost vůči povodním a extrémním projevům počasí.** Má tedy smysl investovat do údržby a rozvoje zeleně a prvků hospodařících s vodou tak, aby odrážely kulturu a historii obce a zároveň reagovaly na současné potřeby obyvatel a stále nevyzpytatelnější počasí.

Tato publikace je určena zejména **starostkám, starostům a jejich spolupracovníkům** v obcích, které nejsou obcí s rozšířenou působností, a tedy mnohdy nemají dostatečné odborné zázemí. Nemá za cíl udělat ze čtenářů specialisty – **chce jim jednoduše pomoci zorientovat se v tématu, klást správné otázky a napovědět, na koho se obrátit a kde se inspirovat.**

A co se v této publikaci konkrétně dočtete?

- Publikace vysvětluje, co je modrozelená infrastruktura či hospodaření s dešťovou vodou a proč se těmito pojmy zabývat.
- Nabízí zásady chytrého přístupu k zeleni a vodě, upozorňuje, kdy si obec vystačí sama a kdy přizvat jakého odborníka a kde ho hledat.
- Součástí je představení dvanácti typů veřejných prostranství a míst typických pro každé malé a menší obce – od návsi a ulic po krajinu nebo budovy.
- Ukazuje, co zlepšit v oblastech vody a zeleně, pohodlí a atraktivity i bezpečí. To vše je doplněno inspirací z praxe českých obcí.

OBSAH

1	Proč se zabývat modrozelenou infrastrukturou a hospodařením s dešťovou vodou?	6
1. 1.	Co je MZI a HDV a jak řeší konkrétní problémy obcí	7
1. 2.	Přehled dostupných opatření	9
2	Jak přistoupit k MZI a HDV chytře	11
2.1.	Principy SMART zavádění MZI a HDV	12
	10 Principů SMART ve vztahu k MZI a HDV	12
2.2.	Na toto si dejte zvláště pozor	15
2.3.	Jak začít: Co může obec zvládnout sama	17
2.4.	Koho oslovit a co po něm chtít?	18
2.5.	Koncepční přístup: od jednotlivých opatření k systému	21
2.6.	Plán kroků pro obecní zavádění MZI a HDV	25
3	Veřejná prostranství v malých obcích	26
	Jak poznat kvalitní veřejné prostranství?	27
3.1.	Náves	30
3.2.	Náměstí	32
3.3.	Ulice, silnice a pěší stezky	34
3.4.	Parky, parková náměstí, zámecké a klášterní zahrady	36
3.5.	Parkoviště	38
3.6.	Dětská a sportovní hřiště	40
3.7.	Parky, parková náměstí, zámecké a klášterní zahrady	42
3.8.	Sídlištní prostory	44
3.9.	Nově zastavitelné lokality	46
3.10.	Hřbitovy	48
3.11.	Potoky, vodní plochy a jejich břehy	50
3.12.	Krajina	52
	Závěrečné shrnutí publikace	54
	Inspirace a užitečné odkazy	55

1

Proč se zabývat modrozelenou infrastrukturou a hospodařením s dešťovou vodou?

1. 1.

Co je MZI a HDV a jak řeší konkrétní problémy obcí

Pro účely této publikace rozumíme **modrozelenou infrastruktura (MZI)** způsob, jak propojit zeleň a dešťovou vodu do funkčního celku, který zlepšuje prostředí v obcích i ve městech a významně přispívá ke zlepšení kvality života obyvatel. Zjednodušeně řečeno: MZI spojuje zelené prvky, jako jsou stromy, trávníky nebo parky, s objekty, které dokáží zadržet dešťovou vodu, jako jsou nádrže, vsakovací rýhy nebo třeba revitalizované potoky.

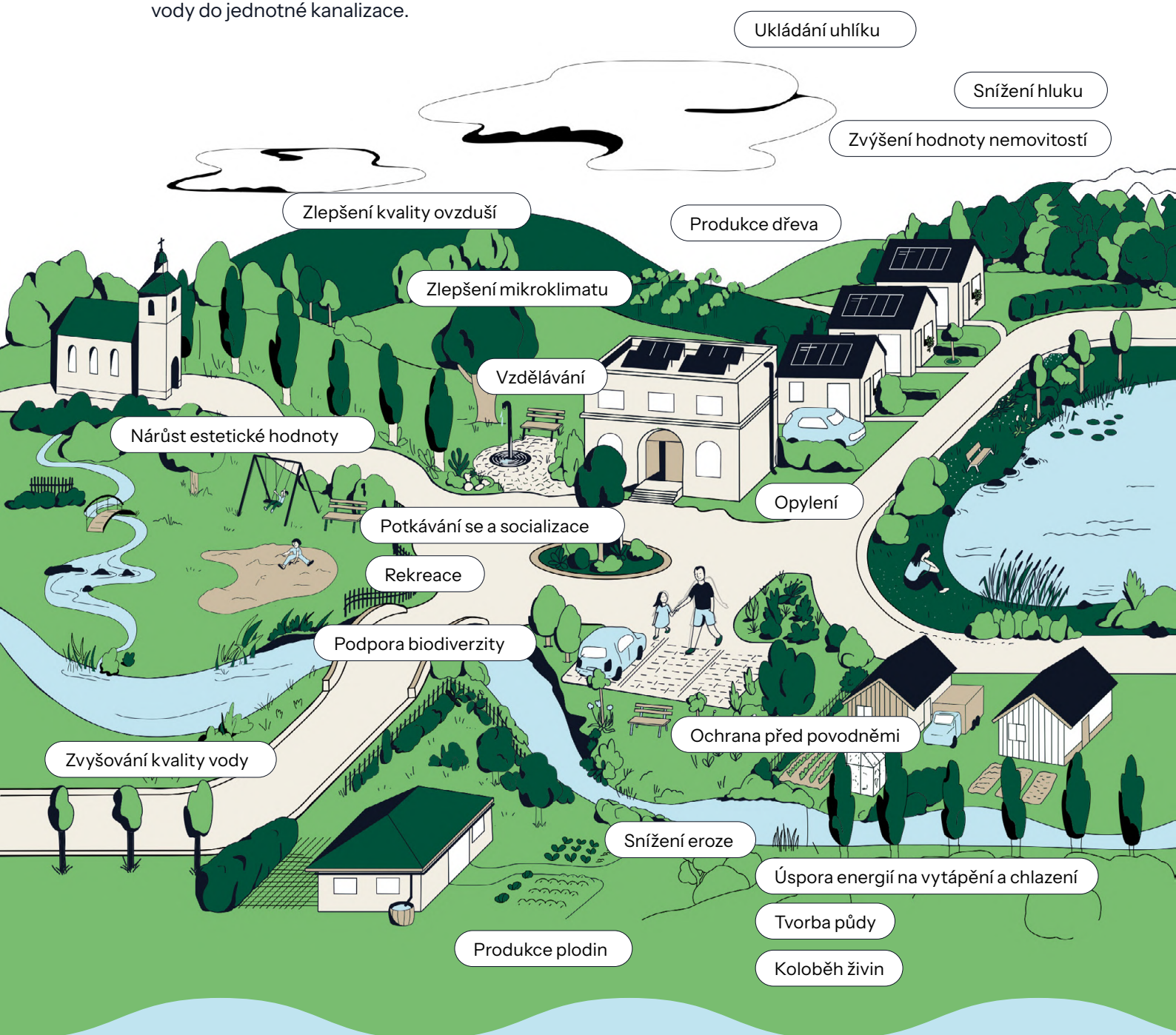
Nedílnou součástí MZI je **hospodaření s dešťovou vodou (HDV)** – soubor opatření a postupů, které umožňují zachytit a využít dešťovou vodu tam, kde spadne, místo toho, aby byla co nejrychleji odváděna kanalizační prýč. V praxi to znamená třeba spádování chodníku do trávníku, výsadbu stromů s dostatečně prokořenitelným prostorem s přívodem dešťové vody z okolních zpevněných ploch, zasakovací záhon u parkoviště nebo zpomalení odtoku dešťové vody do kanalizace pomocí zelených střech.

Nejde tedy o dvě různé věci – **MZI a HDV jdou ruku v ruce** a tvoří jeden celek, který využívá synergického spojení vody a zeleně. Jak již bylo zmíněno v úvodu, cílem MZI a HDV není jen „udělat to hezčí“, **ale hlavně pomoci obci zvládat konkrétní výzvy** – jako jsou sucha, přívalové deště, přehřívání zastavěných oblastí, erozi půdy nebo nedostatek vody. Zároveň tato opatření zlepšují celkový obraz obce, nabízí lidem prostor pro odpočinek a setkávání a zlepšují vzhled obce.

Přínosy HDV a MZI se projevují v celé řadě oblastí:

- **Zadržováním dešťové vody a zpomalováním jejího odtoku** se snižuje riziko lokálních záplav v důsledku extrémních dešťů. V kombinaci s přeměnou nepropustných povrchů jako asfalt na propustnější či přímo odpojováním dešťového odtoku z nepropustných ploch (např. střechy) od jednotné kanalizace se **snižují přepady z odlehčovacích komor**, což přispívá k **ochraně povrchových vod a zlepšení jejich kvality**. Rovněž se tím **uvolní kapacita** stokové sítě a čistírna odpadních vod, a umožní se tak další rozvoj obce. Nezanedbatelné může být i **snížení úplat za odvádění srážkových vod** ze zpoplatněných ploch (zejména obecních budov a do budoucna i komunikací) do jednotné kanalizace pro veřejnou potřebu.
- Vsakováním dešťové vody se **obnovují zásoby podzemní vody**, a obec se tak stává soběstačnější z hlediska zásobování pitnou vodou. Pokud se odtékající dešťová voda akumuluje v nádržích či místních rybnících, lze ji využívat např. **pro závlahu obecní zeleně**. Těmito opatřeními se snižují účinky sucha a **zvýšuje odolnost** obce.
- Propojením vody a zeleně se díky zvýšenému výparu a zastínění **ochlazuje a zvlhčuje** území v období veder. Tím se se spolu s **estetickými přínosy** MZI zvyšuje jeho **atraktivita pro obyvatele** a zároveň se vytváří vhodné **prostředí pro živočichy a rostliny**, čímž se podporuje biodiverzita v obci.

· V neposlední řadě je HDV nutné řešit i z pohledu **legislativy**. Jak vodní, tak stavební zákon předepisují hospodaření se srážkovou vodou na nových stavbách i při rozsáhlejších rekonstrukcích. Zároveň se zde uvádějí priority HDV, kdy nejvyšší z nich je vsakování, výpar a opětovné využívání dešťové vody. Pokud ani jedno z uvedeného není prokazatelně možné, tak by se mělo přistoupit k řízenému odvádění do povrchových vod (např. prostřednictvím oddílné dešťové kanalizace). Až po vyčerpání všech ostatních možností by se mělo uvažovat o případném odvádění dešťové vody do jednotné kanalizace.

1. 2. Přehled dostupných opatření

Existuje celá řada **opatření MZI a HDV** – jedná se o konkrétní objekty, jejichž konstrukce má svá pravidla a náležitosti. Liší se v tom, jaké prvky zeleně využívají i jak technicky pracují s dešťovou vodou. Pro účely této publikace jsme je rozdělili do pěti základních skupin podle jejich hlavní funkce. Toto rozdělení vychází z praxe českých obcí a reflektuje především technickou proveditelnost v prostředí menších sídel. Jsme si vědomi, že nejde o uzavřený výčet, ale najdete v něm celkem deset opatření MZI, se kterými se lze v praxi nejběžněji setkat.

A Základní objekty a opatření pro prevenci vzniku srážkového odtoku

Tato opatření pracují s dešťovou vodou přímo tam, kde dopadne, a snižují přímý odtok z těchto ploch. Přispívají k lepšímu mikroklimatu – snižují teplotu, zvyšují vlhkost vzduchu a zpříjemňují pobyt ve veřejném prostoru.

Konkrétní opatření:

- 1. Propustné zelené plochy a výsadby** (např. trávníky, keře, stromy, květinové a dešťové záhony).
- 2. Zelené střechy a fasády** (např. extenzivní zelené střechy s vegetací méně náročnou na údržbu nebo střešní zahrady s vegetací vyžadující intenzivní údržbu).
- 3. Polopropustné povrchy** (např. šterkové trávníky, propustné zatravnovací dlažby a další povrchy se spárami pro vsakování).

B Vsakovací objekty

Zajišťují vsak dešťové vody do půdy, pokud to umožňují místní geologické podmínky a nemůže dojít ke znečištění podzemní vody. Voda ze zpevněných ploch je zadržena většinou v jejich těsném sousedství (tj. před odtokem do kanalizace) a následně přirozeně zasáknuta do podloží.

Konkrétní opatření:

- 1. Průlehy** (mírné terénní prohlubně) a průlehy s podzemní rýhou (ta může sloužit zároveň jako kořenový prostor pro výsadbu stromů).
- 2. Plochy** pro vsakování, kdy ke vsaku dochází při přetoku dešťové vody přes vsakovací plochu.
- 3. Povrchové rýhy** (šterková tělesa s horní otevřenou hranou), které mohou sloužit také jako kořenový prostor stromů.

C Retenční objekty s regulovaným odtokem

Zadržují vodu dočasně tam, kde vsakování není možné, a zpomaleně (regulovaně) ji odvádí do vodního toku nebo jednotné kanalizace. Voda z nich tedy postupně odtéká tak, aby v případě silných srážek nedošlo k přetížení vodního toku či kanalizace.

Konkrétní opatření:

- 1. Suché retenční dešťové nádrže** – poldry (terénní prohlubně zachycující vodu v případě deště).
- 2. Retenční nádrže a jezírka** (terénní prohlubně, v nichž je obvykle stálá hladina vody).
- 3. Umělé mokřady** (terénní prohlubně s různou hloubkou vody a mokřadními rostlinami).

E Vodní prvky a vodní hrátky

Vodní prvky a dětské vodní hrátky (např. umělé potůčky, přehrady nebo technické prvky – Archimédův šroub) nejsou primárně opatřením HDV ani MZI, ale představují důležitý doplněk veřejného prostoru. Umožňují přímý kontakt s vodou, zvyšují atraktivitu místa, ochlazují prostředí v letních měsících a mohou plnit i vzdělávací funkci. Při návrhu je nutné věnovat pozornost kvalitě vody a provozním podmínkám. Vždy je vhodné konzultovat řešení s hygienickou stanicí a zvážit, zda je možné využít dešťovou vodu, nebo zda je nutné použít vodu pitnou.

D Akumulace a opětovné využití vody

Zachycenou vodu lze využívat zejména pro zalévání, kdy se využitá dešťová voda vrátí do přirozeného koloběhu. Možné jsou i další způsoby využití, např. čištění ulic nebo mytí techniky. Tím se snižuje spotřeba pitné vody i provozní náklady obce.

Konkrétní opatření:

1. Akumulační nádrže pro dešťovou vodu

Mohou být nadzemní (sudy), ale doporučuje se umístění pod zemí z důvodu zachování kvalitní vody po delší dobu.

Poznámka: Akumulační nádrž lze rozšířit i o retenční funkci (viz C), a zajistit tak dvojí užití jedné nádrže.

Toto rozdělení slouží jako praktický nástroj pro orientaci v dostupných opatřeních a objektech MZI. **Popsané objekty lze navíc různě kombinovat tak, aby vznikl systém MZI**, který dešťovou vodu udrží co nejdéle v místě dopadu, přirozeně ji zasakuje nebo umožní její další využití (viz kapitola 2. Principy SMART ve vztahu k MZI a HDV). Cílem je zadržet vodu v území, zpomalit její odtok, ochránit veřejný prostor před přehřátím i povodněmi, kanalizaci a toky před přetížením a znečištěním – a tam, kde to podmínky dovolí, vodu znovu prakticky využít nebo alespoň nenechat bez užití odtékat do kanalizace.

2

Jak přistoupit k MZI a HDV chytře

2.1. Principy SMART zavádění MZI a HDV

Opatření MZI a HDV fungují nejlépe tehdy, když nejsou náhodná nebo jen nereagují na aktuálně vypsané dotace, ale vycházejí z **promyšleného přístupu**. Níže uvádíme základní principy, které vám mohou sloužit jako jednoduchý „check-list“ při plánování i jednání s odborníky.

10 Principů SMART ve vztahu k MZI a HDV

Jak můžeme definovat SMART řešení v oblasti MZI a HDV?

1. Jsou jednoduchá

Často stačí drobné úpravy – např. svést vodu z chodníku do trávníku, přerušit obrubník nebo vyspádovat terén. Voda se tak vsákne a využije v zeleni namísto odtoku do kanalizace.

2. Řeší konkrétní problém

Každé opatření má reagovat na situaci v místě – např. přehřívání, lokální záplavy, vysychání studní nebo nedostatek zeleně. Zároveň by nemělo vznikat ad hoc podle aktuálních dotačních výzev, ale vycházet ze strategických dokumentů a promyšleného přístupu obce (viz kapitola 2.5).

3. Fungují jako systém (řetězí se)

Opatření by měla být propojená a navazovat na sebe. V praxi to znamená:

A Opatření k omezení odtoku tj. snížení či prevence srážkového odtoku přímo v místě jeho vzniku a snížení jeho znečištění (např. minimalizace zpevněných povrchů, použití propustných dlažeb či zelených střech)

B Opatření k zachycení a opětovnému využití vody (např. využití akumulčních objektů)
Decentrální opatření – objekty MZI na stavebním pozemku odvodňované nemovitosti či přímo sousedícím s odvodňovanou pozemní komunikací (např. průlehy, rýhy ad.)

C Semicentrální opatření objekty MZI společně pro více stavebních pozemků (zaústění regulovaných odtoků a vod z bezpečnostních přelivů z několika decentrálních objektů, např. do umělého mokřadu).

E Centrální opatření zaústění odtoku z několika semicentrálních objektů např. do centrální povrchové retenční nádrže nebo do umělého mokřadu.

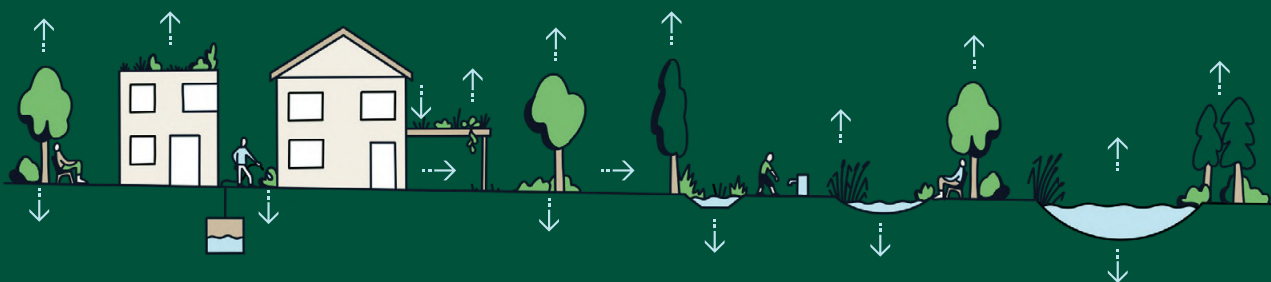
4. Jsou multifunkční

Jedno opatření by mělo plnit více funkcí zároveň a koexistovat s člověkem. Opatření např. slouží k dočasné retenci přívalových srážek a prevenci lokálních záplav, ale zároveň umožňují rekreaci a podporují setkávání obyvatel.

4. Jsou multifunkční:

Příklad řetězení jednotlivých opatření

1

Prevence odtoku

Propustné povrchy (chodníky, parkovací plochy),
svod vody do zeleně, zelené střechy.

2

Akumulace a využití

Svedení vody ze střech do nádrže a její využití
(např. pro závlahu).

3

3 A / Vsakování

Je-li půda vhodná pro vsakování, přivedení vody ze zpevněných ploch do trávníku, k záhonům či stromům.

3 B / Retence

I když půda není vhodná ke vsaku (např. jílovitá), lze vodu stále přivést k vegetaci, např. do zatravněné nádrže nebo kořenového prostoru stromu. Ten je ale potřeba prázdnit pomocí regulovaného odtoku, aby se strom při větších deštích neutopil.

4

Umělý mokřad

Umělý mokřad jako alternativa nebo doplněk předchozích kroků může sloužit k dočištění dešťové vody, ke zvýšení biodiverzity i jako osvětový prvek pro výuku.

5. Využívají moderní materiály a technologie

Kvalita řešení stojí na správném návrhu detailů – zejména výsadeb a objektů HDV. Typickým příkladem je výsadba stromů do strukturálního substrátu, který umožňuje vsakování vody, dobré prokořnění a dlouhodobý růst. Jednotlivé výsadbové prostory mohou být propojeny vsakovacími rýhami, které zvyšují účinnost celého systému.

6. Chrání podzemní vodu řízením odtoku

V místech, kde je na jednu stranu vhodné vsakování pro doplnění zásob podzemní vody, ale na druhou stranu hrozí znečištění (např. posypovou solí nebo prvním splachem), je nutné řídit, jaká voda do systému vstupuje. Osvědčeným řešením je tzv. duální systém, který umožňuje vsakovat pouze čistou vodu, zatímco znečištěná je pomocí klapky či ventilu (zavírat nátok v zimním období) nebo jednoduchých senzorů (teplotních, příp. vlhkostních) odvedena do kanalizace.

7. Jejich návrh je multidisciplinární

Kvalitní návrh vzniká propojením a koordinací více profesí, např. krajinářského architekta, vodohospodáře nebo dopravního inženýra (viz kapitola 2.4).

8. Vznikla ve spolupráci s veřejností

Kvalitní realizace by měla být i kvalitně komunikovaná. Zapojení veřejnosti zvyšuje kvalitu návrhu, přináší nové podněty a pomáhá lepšímu rozhodování obce. Využít lze např. dotazníky, pocitové mapy nebo veřejná projednání. Stejně důležitá je i následná komunikace realizace a přínosů opatření. K tomu mohou sloužit např. informační tabule přímo v místě, případně menší tabule s QR kódy odkazující na detailnější informace.

9. Jsou provozně udržitelná a odolná vůči výkyvům počasí

Řešení musí být obec schopna dlouhodobě spravovat i finančně zvládnout. Náklady na provoz a údržbu je nutné zohlednit už při návrhu. Opatření mají být navržena tak, aby byla odolná vůči suchu i přívalovým deštům a nevyžadovala nepřiměřené zásahy (např. častou závlahu či obnovu výsadeb).

10. Respektují charakter místa

Navržená opatření zohledňují charakter místa. Rozlišují mezi městským a venkovským charakterem veřejného prostranství a okolní zástavby a podle toho jsou jednotlivé typy opatření vybírány a do detailu navrhovány.

2.2.

Na toto si dejte zvláště pozor

Izolovaný návrh bez spolupráce profesí a provázání funkcí

MOŽNÉ ŘEŠENÍ → zapojit do návrhu odborníky různých profesí (viz kapitola 2.4) a hledat řešení, která kombinují více funkcí (HDV, zeleň, mikroklíma, pobytové využití, sport).

Nevhodné výškové umístění zelených ploch, jejichž výškové umístění je výše než úroveň zpevněných ploch

MOŽNÉ ŘEŠENÍ → při rekonstrukci zpevněných ploch nebo obnově vegetace upravit niveletu tak, aby vegetační plochy byly umístěny níže než zpevněné. Někdy může stačit odebrání dostatečné vrstvy zeminy, pozor však na kořeny stromů. Případně zvednout niveletu komunikace, pokud je to možné.

Obrubníky mezi komunikacemi a plochami zeleně či mezi vsakovacími a retenčními objekty

MOŽNÉ ŘEŠENÍ → svést vodu do objektu nebo plochy zeleně při zachování obrubníků je možné pomocí různých technických řešení, např. využití vtokových otvorů v obrubnicích či jejich přerušením nebo zapuštěním. Úroveň vegetační plochy za obrubníkem by měla být o několik centimetrů snížena, aby nedocházelo k zarůstání.

Stávající stav komunikací a veřejných prostranství, které nejsou spádovány

do ploch zeleně nebo do vsakovacích, retenčních či akumulacích objektů (v současné době jsou tyto plochy přednostně spádovány do uličních vpustí jednotné nebo oddílné kanalizační stoky, dešťové vody nejsou zasakovány a jsou přednostně odváděny mimo zastavěné území).

MOŽNÉ ŘEŠENÍ → při návrhu či rekonstrukci veřejných prostranství dbát na realizaci objektů HDV a zajistit, aby dešťová voda přirozeným spádem dotekla do těchto opatření.

Kolize s podzemními sítěmi

technické infrastruktury (v současné době nedochází k vhodné koordinaci sítí technické

infrastruktury s ohledem na potřeby HDV, ochranná pásma technické infrastruktury často neumožňují výsadbu stromů či realizaci dalších vsakovacích, retenčních nebo akumulacích objektů).

MOŽNÉ ŘEŠENÍ → při návrhu či rekonstrukci veřejných prostranství důsledně požadovat koordinaci sítí technické infrastruktury, aby umožňovala budoucí realizaci opatření. V případě, že to není možné nebo by přeložky sítí vyžadovaly nepřiměřeně vysoké finanční nároky, uplatňovat ochranné prostředky, jako jsou chráničky a kořenové bariéry.

Finanční náklady na realizaci a údržbu veřejných prostranství

MOŽNÉ ŘEŠENÍ → využívat dostupné dotační programy, navrhnout a realizovat opatření společně s plánovanými rekonstrukcemi a revitalizacemi veřejných prostranství, preferovat varianty opatření snižující jejich finanční návratnost, např. realizovat systém s opětovným využitím akumulované dešťové vody.

Nedostatečný prokořenitelný prostor, nevhodný výběr druhu a špatná péče

strom potřebuje dostatek místa pro kořeny (až 25 m²). Nestačí udělat jámu a zahrnout ji. Stejně důležitý je výběr druhu odpovídajícího stanovišti. Výsadbu často znehodnocuje i nedostatečná nebo neodborná údržba (např. usušení nebo poškození sekačkou).

MOŽNÉ ŘEŠENÍ → při návrhu či rekonstrukci veřejných prostranství dbát na vznik dostatečného prokořenitelného prostoru pro stromy, využít moderní substráty, konzultovat s odborníky a zajistit stromům i rostlinám péči. Proškolit pracovníky provádějící údržbu.

Obavy ze zvýšení nároků na údržbu veřejných prostranství

MOŽNÉ ŘEŠENÍ → navrhnout opatření s dlouhodobě udržitelnou údržbou, vytvořit plán údržby souběžně s návrhem a proškolit pracovníky obce. Sledovat, zda opatření po realizaci plní svůj účel.

Zimní údržba, posypové materiály

(především posypová sůl, která je s vodou splavována do ploch vegetace a mění půdní vlastnosti, významně tak mohou trpět především stromy, případně může ohrozit kvalitu podzemních a/nebo povrchových vod).

MOŽNÉ ŘEŠENÍ → změnit přístup k údržbě veřejných prostranství v zimním období a využívat přednostně jako posypový materiál písek či štěrky. Existují také technologie umožňující zavřít nátok vody do objektů HDV.

Podceněný geologický průzkum

může vést k návrhu vsakovacích objektů, které nebudou funkční

MOŽNÉ ŘEŠENÍ → zpracovat geologický posudek odbornou osobou dle ČSN 75 9010.

Omezené podmínky vsakování

dané vlastnostmi podloží nebo možným ohrožením stávajících, často historických staveb (základy objektů mohou být vlivem jejich stáří nestabilní a změna hydrologických poměrů v území by jejich stav mohla ještě zhoršit).

MOŽNÉ ŘEŠENÍ → využít objekty HDV s regulovaným odtokem, případně prvky ochrany základů budov. Posudek geologa je nezbytný.

Volba nepropustných povrchů

ve veřejném prostranství, které neumožňují zasa-kování dešťové vody do podloží.

MOŽNÉ ŘEŠENÍ → při návrhu či rekonstrukci veřejných prostranství nahradit nepropustné povrchy propustnými a polopropustnými, zejména v prostorech s nižším dopravním zatížením.

Kolize dopravních nároků a zeleně

(např. parkování, rozhledové poměry).

MOŽNÉ ŘEŠENÍ → parkovací stání navrhovat z polopropustných povrchů a doplňovat je v pravidelném rastru zelení (např. každé šesté parkovací stání nahradit vzrostlým stromem). V místech s rozhledovými nároky kombinovat bezpečnost a zeleň v souladu s normou (např. vegetace výšky max. 70 cm).

Chybějící koncepční a strategické dokumenty

pro jednotný přístup k MZI a HDV ve stávajících i rozvojových plochách.

MOŽNÉ ŘEŠENÍ → zpracovat koncepční dokumenty (např. územní studie, generely, městské standardy či krajinný plán) představuje pro obce určité úsilí i finanční náklady, ale dlouhodobě se vyplácí. Přináší propojení jednotlivých opatření, stanovuje priority a umožňuje rychleji a cíleněji reagovat na dotační výzvy. Malé obce mohou na místo rozsáhlých dokumentů zpracovat jeden jednoduchý a srozumitelný, který bude popisovat hlavní výzvy, cíle a priority. Možné je také strávit ve své obci den se skupinou odborníků (*ideální složení viz kapitola 2.4*), prodiskutovat s nimi na místě palčivé problémy a možná řešení a požadovat po nich krátký zápis i zákres do mapy z tohoto setkání.

Chybějící participace obyvatel a komunikace záměru

Opatření jsou často odmítána z důvodu nedorozumění (např. obavy z „bahenních“ míst) nebo zakořeněných zvyklostí a neochoty měnit dosavadní přístup.

MOŽNÉ ŘEŠENÍ → provést osvětu ve vlastním úřadu i mezi veřejností (např. díky účasti na exkurzi za dobrou praxí), zajistit včasnou participaci obyvatel, připravit vizualizaci záměru, ukázky z jiných obcí či pilotní příklady spojené s komunikační kampaní, využít nestranné odborníky jako mluvčí projektu.

2.3.

Jak začít: Co může obec zvládnout sama

Změna nezačne sama od sebe. Když má být v obci dostatek kvalitní zeleně a dobré HDV, je třeba, aby se spojily tři klíčové role – starosta, úředník (nebo technický pracovník) a místní nadšenec. Každý z nich

má jiné možnosti a úkoly, ale společně tvoří „obecní trojúhelník“, který rozhoduje o tom, zda se opatření opravdu zrealizuje, a hlavně jej udrží v chodu i v dalších letech.

Role	Co může udělat
Starosta/starostka	Zajišťuje politickou podporu, řídí celý proces, zapojuje zastupitelstvo, komunikuje s veřejností i úřady. Sdílí vizi s obyvateli.
Úředník/úřednice (nebo technický pracovník/pracovnice)	Koordinuje přípravu a údržbu projektů, hlídá technické požadavky, sleduje dotační výzvy, komunikuje s projektanty a firmami.
Místní nadšenec nebo skupina (např. spolek, škola)	Přináší impulzy a nápady, pomáhá s údržbou nebo menšími zásahy, zajišťuje komunikaci s komunitou, může být partnerem v pilotních projektech, dává zpětnou vazbu.

Bez odborné pomoci se obec do rozsáhlé realizace MZI a HDV obvykle nepustí – a je to v pořádku. Existuje však **několik důležitých kroků, které zvládne i malý tým** s odhodláním a základními znalostmi:

1. Poznat, co vás trápí

- Zmapujte problémová místa v obci – ulice bez stínu, přehřívající se prostranství, časté stojící voda na chodnících, splach bahnitě vody z polí, schnoucí stromy nebo nevyužitá plocha u školy.
- Zeptejte se obyvatel – co jim nejvíc vadí, kde vidí příležitosti ke zlepšení ve vztahu k zeleni a vodě?

2. Vybrat místo, kde začít

- Hledejte lokalitu, kde je změna nejvíc potřeba nebo kde lze realizovat něco jednoduchého a rychlého jako „první vlaštovku“.
- Důležitá je nejen naléhavost, ale i viditelnost – dobře zvolený příklad pomůže přesvědčit pro další realizace.

3. Najít inspiraci a pochopit možnosti

- Podívejte se, jak podobné obce řešily podobné problémy (viz kapitola č.3 *Veřejná prostranství v malých obcích – Inspirace*).
- Není třeba vymýšlet vše znovu – využijte ověřené příklady a typová řešení.

4. Vyjasnit si, co od místa očekáváte

- Co má daný prostor řešit: stín, vodu, vzhled, bezpečí?
- Kdo bude místo využívat? Co je důležité, aby se změnilo?
- Jak by to mělo fungovat po realizaci?

5. Oslovit odborníky

- Oslovte včas někoho, kdo má zkušenosti s MZI a HDV a rozumí menším obcím. Ptejte se na rozsah služeb, přibližnou cenu i doporučený postup.
- Domluvte se na dlouhodobější spolupráci, např. formou „odborníka na telefonu“, odborného garanta nebo dozoru projektů.

6. Komunikovat s veřejností

- Vysvětlete, co děláte a proč a jaké to bude mít přínosy.
- Ukažte na příkladech, jak by to mohlo u vás vypadat.
- Zapojte občany do přípravy a realizace.

2.4. Koho oslovit a co po něm chtít?

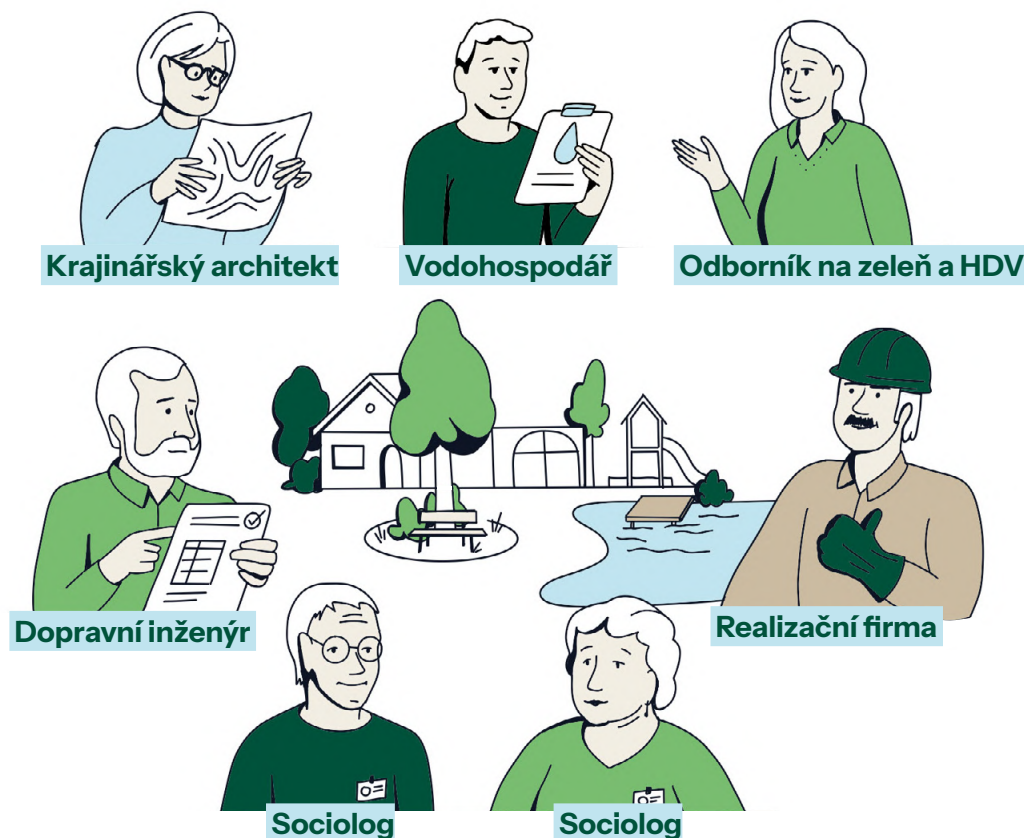
Nebojte se spolupráce s odborníky – pokud má řešení dobře fungovat, **potřebujete tým**. Aktivní a otevřený zadavatel (obec nebo jednotlivec), který se o téma zajímá a chce věci posouvat, je pro projektanta ideálním partnerem. MZI a HDV jsou široká témata – zahrnují práci s vodou, krajinou, dopravou, technickou infrastrukturou i podobou veřejného prostoru. **Neexistuje proto jeden odborník, který obsáhne vše. Kvalitní návrh vzniká spoluprací více profesí – a to i u menších projektů v malých obcích.** Výsledkem spolupráce pak je např. to, že z projektu parkoviště je hodnotné místo v obci, a ne pouze vyasfaltovaná plocha. To, kdo bude mít v konkrétním projektu silnější roli, závisí na typu řešeného místa a hlav-

ním problému, který obec řeší. Ostatní odbornosti však zůstávají důležité – jen se jejich zapojení liší rozsahem. Klíčem není hledat „nejdůležitějšího“ odborníka, ale vytvořit tým, který spolu komunikuje a hledá společné řešení.

Ne všichni projektanti jsou těmto přístupům nakloněni – vyplatí se proto hledat takové, kteří mají s MZI a HDV zkušenosti a sdílejí stejný cíl. Sestavení vhodného týmu může vyžadovat čas, ale tato investice se vrací v kvalitě výsledného řešení. Hledejte mezi těmi projektanty, kteří již s aplikací HDV a MZI mají zkušenosti, naše příklady dobré praxe vám mohou být vodítkem (*viz kapitola 3*).

Kdo je kdo – přehled klíčových profesí

Nejde o seznam, který by bylo nutné obsáhnout celý. V praxi často stačí začít s krajinářským architektem a vodohospodářem – potřeba dalších odborností se ukáže podle typu a rozsahu projektu.

Odborník	Co řeší a proč je důležitý
Krajinářský architekt	Navrhuje vegetaci a veřejný prostor jako celek – řeší funkčnost, estetiku, vazby v území i využití lidmi. Klíčový pro propojení MZI a HDV.
Vodohospodář	Navrhuje hospodaření s dešťovou vodou – vsakování, retenci, akumulaci a dimenzování. Zajišťuje, že systém bude skutečně fungovat.
Architekt / urbanista	Řeší celkový koncept místa, jeho proporce a vazby na okolí. Nezastupitelný zejména v centrech a historických částech obce.
Dopravní inženýr	Navrhuje bezpečné a funkční komunikace a parkování. Je důležitý všude, kde se řeší pohyb aut a lidí.
Arborista	Odborník na stromy pomáhá s výběrem vhodných druhů, správnou výsadbou i následnou péčí.
Městský inženýr / koordinátor sítí	Zajišťuje koordinaci technické infrastruktury. Pomáhá předcházet kolizím se sítěmi.
Geolog	Prověřuje podmínky vsakování a rizika pro okolní stavby.
Odborník na participaci / sociolog	Pomáhá zapojit veřejnost, zjistit potřeby obyvatel a zvýšit přijetí projektu pomocí vhodné komunikace a řešení konfliktů.
Realizační firma	Zajišťuje samotnou výstavbu. Důležité jsou zkušenosti s MZI a zásadní je kvalitní stavební dozor.
Dotační specialista	Sleduje aktuální výzvy, pomáhá s administrací a přípravou žádostí.

Co řešit s odborníky?

1. Externí odborník na MZI a HDV

- Pomůže se zadáním projektu tak, aby byl výsledek podle vašich očekávání.
- Nabízí konzultace nebo mentoring – i malá obec může mít „svého odborníka na telefonu“.
- Pomůže připravit komunikační prvky (např. informační cedule), aby veřejnost věděla, co se děje a proč.

2. Projektant

- Měl by znát principy MZI a HDV a rozumět místnímu kontextu. Jelikož ne každý projektant tyto podmínky splňuje, vyplatí se oslovit specialistu nebo zadat návrh ve spolupráci s krajinářem / odborníkem na HDV/MZI. Zeptejte se, jak má složený tým, případně požadujte doplnění. Pokuste se vybrat ideálně celý projektový tým všech potřebných odborníků, kteří jsou zvyklí na spolupráci a profesně si rozumí. Předejdete tím řešení případných nedorozumění a rozhodování o dalším směřování projektu.
- Požadujte koordinaci s klíčovými institucemi, jako jsou vlastník/provozovatel kanalizace nebo správce vodního toku.
- Zajímejte se, jak bude návrh vypadat za deset let – udržitelnost je klíčová.
- Nepodceňujte první schůzku – mluvte o cílech i představách obyvatel a o tom, co vás inspirovalo.

Kde odborníky hledat?

Nejde jen o to, najít „projektanta“, ale ideálně člověka nebo lépe celý tým, který má zkušenosti s navrhováním veřejných prostranství v obcích a rozumí MZI a HDV.

→ Začněte u míst, která se vám líbí (třeba v jiných obcích).

Ptejte se: Kdo to navrhoval? Kdo to realizoval? Kdo se o to stará? Oslovte přímo autory nebo provozovatele úspěšných projektů. Nejlepší doporučení jsou zkušenosti a reference – ideálně z podobně velké obce.

→ Inspirujte se konkrétními příklady.

V kapitole 4 najdete ukázky dobře fungujících řešení z různých typů obcí. Na konci publikace jsou také vloženy inspirativní odkazy. Mnoho obcí je ochotno se o své zkušenosti podělit – stačí se zeptat.

→ Zeptejte se i v dalších obcích nebo na kraji.

Vhodné kontakty a zkušenosti mohou mít pracovníci odboru životního prostředí, územního plánování nebo regionálních poboček AOPK. Často pomůže i MAS (místní akční skupina), která sdružuje obce v okolí.

- Zeptejte se, jak bude projekt udržitelný – jak je třeba se o něj starat a kolik to bude stát. Každé opatření vyžaduje údržbu. V rozpočtu obce s ním počítejte od začátku a ideálně vyberte osobu, která za opatření bude zodpovědná.

3. Realizační firma

- Vyberte firmu, která už realizovala obdobná opatření (ptejte se na reference, případně i zavolejte, abyste si je ověřili).
- Trvejte na tom, že bude postupovat podle návrhu, případné odchylky konzultujte s projektantem (např. záměna propustné dlažby za nepropustnou může celý systém znehodnotit).
- Zajistěte si zkušený stavební, případně autorský dozor.

→ Využijte otevřené databáze, katalogy a platformy.

www.ckait.cz

Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě

www.cka.cz

Česká komora architektů, obsahuje (mimo jiné) seznam krajinářských architektů

www.szkt.cz

Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, profesní sdružení krajinářských architektů

www.caka.cz

Česká asociace pro krajinářskou architekturu

2.5.

Koncepční přístup: od jednotlivých opatření k systému

Zrealizovali jste první opatření. Získali jste zkušenost, první ohlasy i konkrétní výsledek. Právě v tuto chvíli přichází důležitý krok: **začít přemýšlet systematicky a dlouhodobě, tedy koncepčně.**

V praxi to znamená, že obec ví, kde jsou problémy, má zmapovaná (potenciálně) riziková místa (např. z hlediska sucha, přehřívání nebo odtoku vody) a základní představu o tom, co a kde chce měnit. Obec si stanovuje priority i spolupráci s odborníky, jednotlivá opatření na sebe navazují.

Mnoho obcí začíná ve stejném bodě

- Nemá žádný specializovaný dokument věnující se zeleni, vodě a jejich synergii (např. generel zeleně, územní studie krajiny, krajinný plán).
- Projekty realizuje dílčím způsobem, často pouze jako reakci na dotace, bez vazby na dlouhodobou koncepci nebo sousední záměry.
- Disponuje pouze územním a strategickým plánem, které však MZI a HDV řeší povrchně anebo vůbec.
- Potýká se s celou řadou neřešených problémů – v ulicích nově navržených lokalit často nepamatuje na dostatečný prostor pro výsadbu stromů nebo realizaci HDV; přechod sídla do krajiny bývá řešen necitlivě, což vede k erozi, splachu půdy na silnici nebo do soukromých pozemků a úbytku biodiverzity; chybí konkrétní požadavky na zelené plochy u jednotlivých staveb nebo plánů (např. koeficient zeleně).

Jak může koncepční přístup vypadat

Záleží na velikosti obce, dostupných kapacitách a ambicích. Koncepční přístup může mít různou podobu a úroveň, jejich základní přehled uvádíme:

Výhody koncepčního přístupu

- Srozumitelnější zadání pro odborníky – projektanti i realizační firmy lépe chápou, co obec potřebuje a chce.
- Rychlejší reakce na dotační výzvy – pokud máte připravený záměr spadající do konceptu, můžete jej kdykoli aktualizovat a podat.
- Podoba veřejných prostranství respektující místní charakter – obec zachovává jednotný ráz a neopomíjí genius loci.
- Vyšší důvěra veřejnosti – občané vnímají, že změny nejsou náhodné, ale že jde o součást promyšleného rozvoje.

1 Základní obecní koncepce zeleně a vody

jednoduchý dokument, který popisuje výzvy, cíle a priority.

V jednodušší podobě může koncepční přístup vypadat jako opravdu krátký a srozumitelný dokument, který:

- popíše hlavní problémy (např. sucho, přehřívání, povrchový odtok),
- stanoví cíle a priority (např. ochlazení návsi, obnova výsadby podél silnic, využití srážkové vody),
- pojmenuje klíčová místa a záměry, které by obec chtěla postupně realizovat.

Slouží jako základní rozvaha a orientační rámeček pro budoucí projekty, jako podklad pro komunikaci s občany, projektanty a partnery.

2 Zapracování principů do územního plánu

Při vzniku nového územního plánu i jeho změně je vhodné požadovat např. koeficient zeleně nebo zakreslení budoucích ulic a veřejných prostranství do nově zastavitelných ploch.

Většina malých obcí má jako jediný koncepční dokument zpracovaný územní plán. Téma HDV bývá řešeno jen okrajově. Při tvorbě nového i změně stávajícího územního plánu je proto vhodné:

- požadovat koeficient zeleně pro jednotlivé typy ploch,
- stanovit šířku ulic v nových lokalitách tak, aby bylo možné umístit nejen technickou infrastrukturu, ale i vegetaci či objekty HDV,
- zohlednit způsob HDV – s důrazem na retenční, vsakovací nebo využitelná opatření,
- zajistit přechod mezi sídlem a krajinou pomocí sídelní zeleně a minimalizovat tak erozi a estetické narušení.

Územní plán musí být vytvořen přesně podle legislativy, nejde o příliš pružný dokument a téma MZI a HDV se v celém textu může snadno ztratit. Také pořizování jeho změn trvá velmi dlouhou dobu. Vhodnější je tedy zajistit vypracování jednoho z generelů.

3 Tvorba generelů a studií

Zejména pro větší obce, které plánují rozvoj nebo mají výrazné problémy v konkrétní lokalitě, je vhodné zadat konkrétní studii či generel, např.:

- Generel sídelní zeleně
- Územní studie krajiny nebo rozvojové lokality, krajinný plán
- Koncepce veřejných prostranství

Např. při rozvoji nové čtvrti může obec požadovat zpracování územní studie investorem, která bude schvalována ve spolupráci s obcí a stanoví i požadavky na zeleň, propustné povrchy či zadržování vody.

Jaké další nástroje lze využít?

Důležité je umět věci komunikovat a získávat podporu na těch správných místech. Velmi výhodné pro malé obce je podporovat **meziobecní spolupráci** (např. sdílet zkušenosti, techniku a kapacity, mj. pracovníka v péči o zeleň, objednat společně studie nebo dokumenty pro celý mikroregion, využít kompetencí MAS).

Dále je důležité navázat **spolupráci s odborníky** – i krátká konzultace s architektem, krajinářem, vodohospodářem či odborníkem na údržbu zeleně a opatření HDV může přinést zásadní vhled do plánovaného záměru. Cenným zdrojem informací může být, pokud pozvete širší tým odborníků do své obce, strávíte s nimi den v terénu, prodiskutujete palčivé problémy i své vize přímo na místě a zjistíte možnosti i limity řešení. Velmi vhodné je po společném dni požadovat několikastránkový zápis či zaznačení prodiskutovaných námětů do mapy, aby se cenné informace neztratily nebo nedošlo k jejich zkreslení. Odborníci „zvenčí“ mohou rovněž pomoci s přípravou a realizací participace nebo komunikací záměru z pozice nezávislých osob.

Nastavením **zásad spolupráce s investory** obec přispívá k definování jasných pravidel, která nastavují podmínky spolupráce s investory nebo developery (např. nastavení minimálního podílu zeleně, sdílení nákladů na infrastrukturu). Takové dokumenty pomáhají chránit zájmy obce, zajišťují vyšší kvalitu nové výstavby a usnadňují vyjednávání s developery (např. <https://www.obcepro.cz/data/MMR-obce-investori-web.pdf>).

Příklady koncepčního přístupu z praxe

Potvorov – krajinářské úpravy území obce s důrazem na řešení problému retence vody

Pro obec Potvorov (cca 130 obyvatel) byla zpracována územní studie krajiny zaměřená na komplexní řešení opakovaných bleskových povodní. Obec byla vybrána jako pilotní území Krajským úřadem Plzeňského kraje právě kvůli častému výskytu těchto problémů.

Cílem návrhu není pouze zvýšení retenční schopnosti krajiny a ochrana před povodněmi, ale také ochrana půdy, podpora biodiverzity a posílení

ekosystémových funkcí. Důležitým přínosem je i ochrana historické kulturní krajiny, rozvoj jejího genia loci a zvýšení prostupnosti a rekreačního využití pro místní obyvatele.

Studie vznikla ve spolupráci s veřejností a klíčovými aktéry v území, zejména se zemědělci.

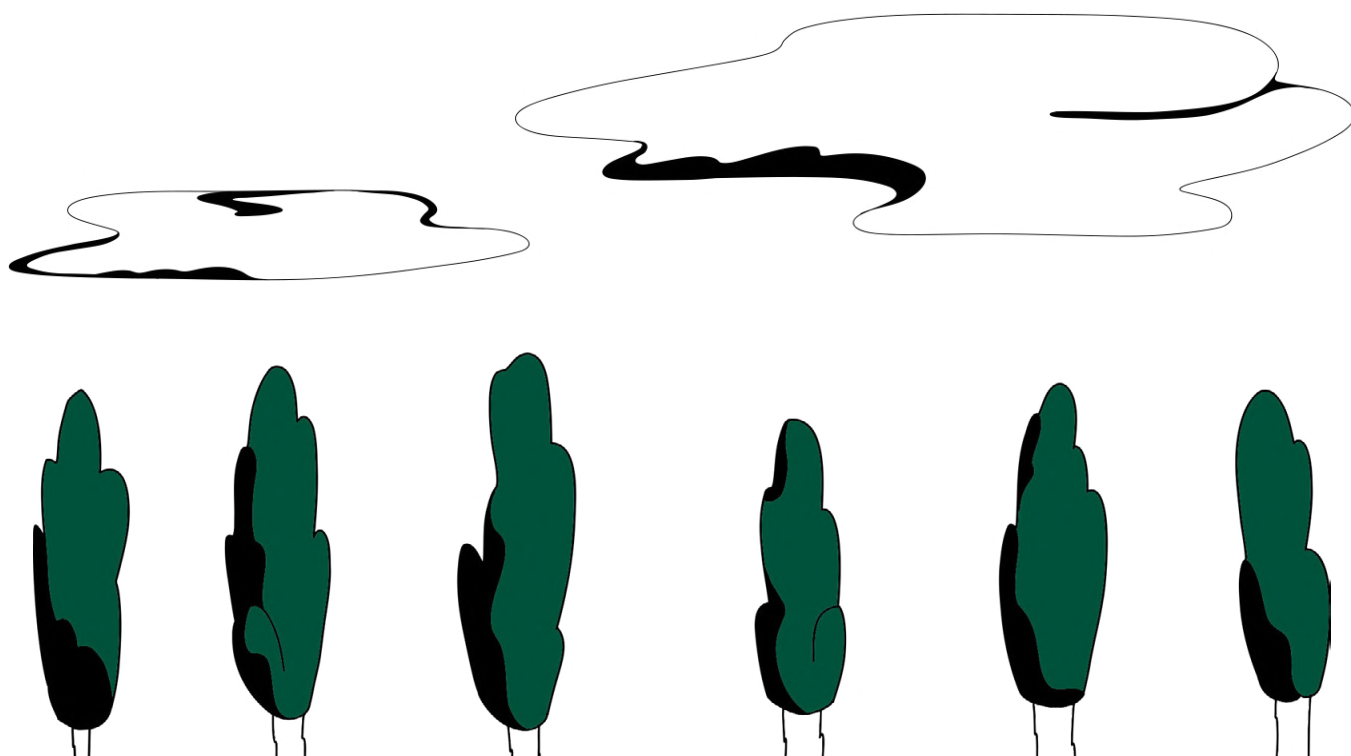
Úvaly – kompletní zelená úprava města

Město Úvaly (cca 7 500 obyvatel) si nechalo zpracovat dva klíčové koncepční dokumenty, které usnadňují rozhodování při plánování, přípravě, realizaci i následné údržbě zeleně a souvisejících opatření pro hospodaření s dešťovou vodou.

Koncepční přístup k výsadbě a správě zeleně, včetně aplikace MZI a HDV ve veřejných prostranstvích, přispívá ke zvýšení odolnosti města, snížení efektu tepelného ostrova a k udržitelnému hospodaření s vodou i celkové vitalitě zelené infrastruktury.

Studie byla zpracována na základě úzké spolupráce zpracovatele, městského vedení a mezioborové pracovní skupiny, která zajišťuje koordinaci a efektivitu všech kroků. Městský Generel zeleně rozděluje město na přibližně 200 ploch, pro které autoři popsali počáteční a požadovaný cílový stav. Dále byly vytvořeny pasport zeleně, plán péče o zeleň a projekt pěstebních opatření. Město postupně realizuje popsané projekty, častější jsou drobnější investice do běžných oprav veřejných prostranství, které však mají tendenci vždy zkvalitnit stávající zeleň v souladu s nastavením Generelu.

[Více o tomto příkladu také zde](#)

2.6. Plán kroků pro obecní zavádění MZI a HDV

Níže uvádíme **orientační sled kroků**, který může obci pomoci při plánování, návrhu a realizaci opatření MZI a HDV. Kroky zde na sebe navazují, ale v praxi se často prolínají.

1. Pojmenujte problém	obec	co vás trápí (např. přehřívání, voda na chodníku, chybějící zeleň)
2. Zmapujte problémová místa	obec	kde jsou (potenciálně) problémová místa
3. Podívejte se na inspiraci	obec	co funguje jinde, jaké jsou možnosti řešení
4. Vyberte místo, kde začít	obec	ideálně viditelné a zvládnutelné („první vlaštovka“)
5. Konzultujte záměr s odborníkem	obec odborník	ověřte, co je reálně možné
6. Zapojte veřejnost	obec odborník	zjistěte potřeby, vysvětlete záměr (např. anketa, pocitová mapa, veřejné setkání)
7. Navrhněte řešení	obec odborník	zadání požadavků ze strany obce, studie, projektová dokumentace, návrh opatření, konzultace technických řešení
8. Komunikujte návrh	obec odborník	vysvětlete veřejnosti, co a proč se bude dít
9. Realizujte opatření	obec odborník	veřejná zakázka, výběr firmy, dozor, zapojení veřejnosti
10. Informujte	obec odborník	informační tabule, setkání v místě, popularizace aj.
11. Zajistěte údržbu	obec	kdo se stará a za co odpovídá, proškolení
12. Vyhodnoťte, co funguje	obec odborník	pravte přístup podle zkušeností
13. Přeneste zkušenost do koncepce	obec odborník	propojte jednotlivá opatření, nastavte dlouhodobý směr

3

Veřejná prostranství v malých obcích

Veřejná prostranství tvoří „tvář“ obce. Patří k nim návsi, náměstí, ulice, hřiště, parkoviště, ale také hřbitovy, potoky, vodní plochy nebo krajina v bezprostředním okolí sídla. Ovlivňují každodenní život obyvatel, podporují komunitní dění a v malých obcích často nahrazují chybějící společenské prostory. Právě zde se lidé setkávají, tráví volný čas, pohybují se mezi domovem,

školou, obchodem nebo zastávkou a vytvářejí si vztah k místu, kde žijí. Proto je důležité o tato místa pečovat tak, aby odrážela kulturu a historii obce a zároveň odpovídala dnešním potřebám obyvatel — včetně kvalitní zeleně a promyšleného hospodaření s dešťovou vodou.

Jak poznat kvalitní veřejné prostranství?

Dobré veřejné prostranství má:

Identitu ~~~~~

odpovídá charakteru místa
(náves má být jiná než sídliště),

Přitažlivost ~~~~~

lidé zde tráví čas, protože je jim tam příjemně,
využívají místa k posezení na slunci i ve stínu,

Prostupnost ~~~~~

je dobře napojeno na okolí, dá se k němu dojít
pěšky, projet na kole, propojuje různé části obce,

Příležitost ~~~~~

umožňuje různorodé aktivity, od dětské hry
až po sousedské setkání.

Veřejná prostranství jsou přitom velmi různorodá, **mají svůj charakter** – některá spíše městský (např. náměstí nebo ulice), jiná bližší přírodnímu nebo venkovskému prostředí (např. náves, okolí rybníka či potoka). V malých obcích obvykle převažují prostranství s přírodnějším charakterem. S velikostí obce a rozsahem její občanské vybavenosti se však mění i struktura a typologie těchto míst.

Každý typ veřejného prostranství má svůj charakter, který je vhodné respektovat a rozvíjet.

Nevhodné je např. snažit se vtisknout návsi převážně městský, technický a zpevněný charakter. Takový zásah může vést ke ztrátě identity místa i jeho přirozeného měřítka. Prostranstvím s přírodním charakterem naopak prospívají citlivé a střídme zásahy, které vycházejí z hodnot konkrétního prostoru (např. lavička s výhledem, jednoduché herní prvky z přírodních materiálů nebo molo u návesního rybníka).

Která veřejná prostranství budeme řešit?

Publikace se zaměřuje na místa typická pro obce do 10 000 obyvatel. Ne všechna lze v užším smyslu jednoznačně označit za veřejná prostranství, ale všechna jsou důležitá pro fungování obce a je vhodné je řešit i z pohledu modrozelené infrastruktury a hospodaření s dešťovou vodou. V následujících kartách se proto věnujeme těmto typům míst:

Každý typ místa je popsán na **samostatné kartě** ve stejné struktuře, aby se v nich dalo snadno orientovat. Karty vždy stručně vysvětlují, proč je daný typ místa pro obec důležitý a na co je při jeho úpravách vhodné dávat pozor. Dále upozorňují na časté problémy a nešvary, které se v těchto prostorech objevují, a ukazují, jaký mají potenciál pro zlepšení.

Návrhy se soustředí na tři základní oblasti:

zeleň a voda

(např. stromy, zasakování, retenční prvky nebo vodní plochy)

pohodlí a atraktivita

(např. posezení, herní prvky, stín nebo prostor pro setkávání)

bezpečí

(např. zklidnění dopravy, bezbariérovost nebo bezpečné vedení vody mimo ohrožené objekty)

Součástí karet jsou také **inspirativní příklady** z praxe, které mohou sloužit jako vodítko pro další úvahy i konkrétní projekty.

3.1. Náves

Náves je tradičním a často jediným větším veřejným prostorem v malých obcích. Slouží jako historické a společenské centrum – odehrávají se zde akce, setkávají se tu lidé a zároveň jde o výkladní skříň obce. Typická je kombinace travnatých ploch, vodních prvků (např. rybník, hasičská nádrž), stromořadí, sakrálních a zemědělských staveb i významných objektů pro celou obec (např. kaplička, zastávka, škola, obchod, obecní úřad).

Častá výchozí situace

Vodní plochy jsou zanedbané a nepřístupné

Voda v rybnících, hasičských nádržích nebo potůčcích často zahřívá a chybí k ní přístup.

Schází místo pro sousedská posezení

Bez těchto jednoduchých prvků náves ztrácí svou společenskou funkci.

Silnice rozděluje prostor návsi a ohrožuje bezpečnost

Prostor není bezpečně průchozí, chování lidí je ovlivněno dopravní infrastrukturou.

Přílišné technické úpravy potlačují venkovský ráz

Obrubníky, dlažby a unifikovaný mobiliář působí cize a nepřírodně.

Potenciál místa – co a jak zlepšit

Zeleň a voda

- **Zachovat a rozvíjet přírodní charakter**
Upřednostnit travnaté plochy a vzrostlé stromy, vyhnout se obrubníkům a technicistním úpravám. Vhodné jsou původní a místně adaptované druhy dřevin a rostlin.
- **Zavést jednoduchá opatření pro HDV**
Provést spádování zpevněných ploch směrem do zeleně, vytvořit dešťové záhony – vše ideálně v přirozené návaznosti na terén.
- **Revitalizovat vodní prvky**
Odstranit napřímení/zpevnění/zatrubnění koryt, vytvořit meandry, přírodní břehy. U hasičských nádržích a rybníků zlepšit přístupnost, oživit okolí výsadbou a pobytovými prvky.
- **Reagovat na konkrétní problémy s vodou**
V místech ohrožených odtokem vody z komunikací navrhnout retenční opatření (např. průlehy nebo příkopy s vegetací či suché poldry).

Pohodlí a atraktivita

· Využít vodní plochy jako komunitní prostor

Rybníky a nádrže mají potenciál pro rekreaci – mola, lávky, herní nebo pobytové prvky propojují vodu s životem na návsi. V létě i zimě.

· Podpořit sousedská setkávání

Stačí jednoduché zásahy: lavička ve stínu, stůl pro posezení, herní koutek z přírodních materiálů – ideálně tam, kde se něco děje i kde je klid.

Bezpečí

· Zklidnit dopravu a zavést smíšený provoz

Pokud to prostor dovolí, zavést zónu smíšeného pohybu bez výrazného oddělení automobilové dopravy, chodců a cyklistů. Zóna pomáhá zpomalit auta a vytváří přirozenější prostředí.

· Využít propustné materiály a bezbariérovost

Místo betonové dlažby využít propustné či polopropustné povrchy. Odstranit obrubníky tam, kde nejsou technicky nutné – zajistí to lepší propustnost a vsak vody.

Inspirativní příklady z praxe

Foto: autoři publikace

Revitalizace nádrže v Bratčicích

Při revitalizaci bývalé hasičské nádrže na návsi v obci Bratčice (693 ob.) bylo okolí doplněno o zeleň a pobytové prvky, čímž se z místa stal atraktivní prostor pro trávení volného času a konání různých obecních aktivit.

Foto: obec Ostopovice

Rekonstrukce návsi v Ostopovicích

Díky rekonstrukci návsi v obci Ostopovice (1 751 ob.) vznikl kultivovaný prostor před kostelem doplněný vzrostlými stromy a lavičkami.

Další inspirace

[Revitalizace Koterovské návsi](#)

[Náves Velká Polom](#)

[Metodika plánování veřejných prostranství malých obcí](#)

3.2.

Náměstí je srdcem obce – historickým, společenským i vizuálním. Obklopují ho školy, kostely, radnice, knihovny či obchody a díky nim se náměstí stává místem setkávání, komunitních akcí a reprezen-

tace obce navenek. Na rozdíl od návsi má městský charakter – je na něm více zpevněných ploch a méně zeleně. Často spadá pod ochranu památkové péče.

Častá výchozí situace

Zeleň je nefunkční

Stromy i tráva trpí suchem, voda rychle odtéká a prostor postrádá stín i ochlazení.

Posezení není atraktivní

Lavičky a mobiliář bývají nelogicky rozmístěné, chybí místo pro pobyt i předzahrádky.

Doprava dominuje

Rušná silnice tříští náměstí, náměstí slouží z velké části jako parkoviště.

Využití prostoru je problémové

Herna, nevhodné provozovny nebo zanedbaná místa snižují bezpečí i atraktivitu prostoru.

Potenciál místa – co a jak zlepšit

Zeleň a voda

• Propojit zeleň a dešťovou vodu

Odstranit obrubníky, spádovat povrchy do zeleně, svést vodu ze střech do zeleně, využívat propustné povrchy, strukturální substráty a další prvky HDV. S odborníky vybírat odolné druhy vhodné do daného prostředí a odborně výsadby založit a udržovat.

• Doplnit vodní prvky

Mlhoviště, kašny, vodní hrátky ožíví prostor náměstí a ochladí vzduch v létě. Zásadní je ověřit, zda v jejich případě může být použita voda dešťová nebo pouze pitná.

Pohodlí a atraktivita

• Chytrý mobiliář a jeho logické umístění

Umístit lavičky ve stínu i na slunci tak, aby umožňovaly výhled na dění a přinášely oporu zad. Sdílet mobiliář pro akce (stánky, židle).

• Podporovat předzahrádky a život v přízemí

Vybudovat širší chodníky, které nabízejí více místa pro stolky, zeleň či stojany. Náměstí ožívá, když ho obklopují obchody v přízemí.

• Zavést prvky pro různé skupiny lidí

Myslet na děti, seniory i na neformální akce a zavést např. netradiční herní prvky, pódium nebo vodní mlhu.

Bezpečí

· Zklidnit dopravu, propojit prostor

Zavést zónu smíšeného provozu, pěší zónu nebo upravit přednosti v jízdě.

· Podporovat sociální bezpečnost

Myslet na mix využití (knihovna, kavárna, obchod), kvalitní úpravy a čisté prostředí odrazují problémové chování.

Inspirativní příklady z praxe

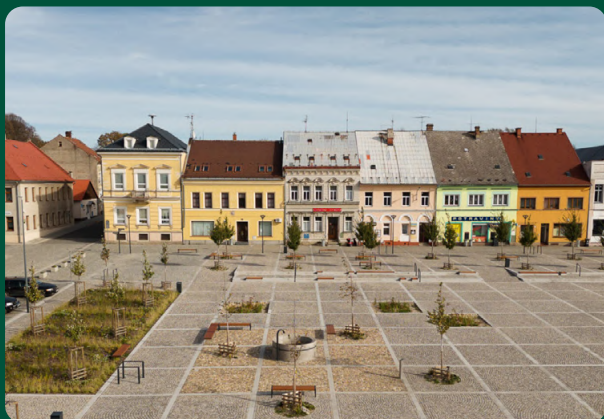

Foto: www.cityupgrade.cz

Rekonstrukce náměstí v Novém Městě pod Smrkem

Na severní straně náměstí v Novém Městě pod Smrkem (3 725 ob.) je umístěna kašna, které stíní stromy v klasičtějším rozestavení a zároveň nebrání průhledu na kostel a sochu sv. Jana Nepomuckého. Zeleň na náměstí navíc prorůstá z jeho okrajů a vytváří klidná a příjemná místa k pobytu.

Foto: www.rehwaldt.de

Rekonstrukce náměstí v Mnichově Hradišti

Při rekonstrukci hlavního náměstí v Mnichově Hradišti (9 050 ob.) se povedlo aplikovat prvky HDV v podobě propustné dlažby či výsadby padesáti nových stromů do speciálních strukturálních substrátů. Výsadbové jámy pro stromy jsou propojeny drenáží a nadbytečná voda, která se nevsákne do podloží, je odváděna do regulovaného odtoku. Je zde realizována i retenční a vsakovací nádrž s přepadem do kanalizace. Dešťová voda ze střechy městského úřadu se sbírá a akumuluje pro zálivku zeleně.

Další inspirace

[Rekonstrukce náměstí Úvaly](#)
[Rekonstrukce náměstí Stříbro](#)
[Náměstí Bílovice nad Svitavou](#)
[Náměstí Kamenice nad Lipou](#)

3.3. Ulice, silnice a pěší stezky

Sít ulic, silnic, pěších stezek a cyklostezek propojuje domy, veřejná prostranství, krajinu i okolní obce. Klíčové je umožnit bezpečný pohyb všem obyvatelům, vytvořit prostupnost území a zajistit dobré hospodaření s dešťovou vodou.

Častá výchozí situace

Voda se nemá kam vsakovat

Jako podloží bývá pouze asfalt, voda se nedostane do zeleně, chybí prostory pro stromy, které často kolidují s podzemními technickými sítěmi.

Chybí propojení pro lidi

Chodci a cyklisté nemají kudy pohodlně a bezpečně projít (např. chybí chodníky podél silnice, pěší stezky propojující původní a novou zástavbu), stín i napojení na občanskou vybavenost.

Doprava má přednost

Ulice jsou navrženy hlavně pro auta – dominují nepropustné povrchy a chybí prostor pro zeleň i HDV.

Hromadí se voda a zvyšuje se riziko povodní

Dešťová voda stéká do zahrad a domů, na silnicích se hromadí kaluže.

Potenciál místa – co a jak zlepšit

Zeleň a voda

• Propustnost a návaznost na okolí

Kombinovat jednoduchá (např. zprostitnění obrubníků pro průchod dešťové vody, spádování zpevněných povrchů do ploch zeleně) a další chytrá opatření HDV (využití rýh se strukturálním substrátem pro výsadbu stromů, propustných materiálů či podzemních vsakovacích boxů).

Pohodlí a atraktivita

• Koncepce a spolupráce

Po zpracování územního plánu považovat vymezení ulic, pěších stezek a cyklostezek, které budou logicky směřované, budou zamezovat vzniku slepých ulic, neprostupných oblastí a zároveň budou navrženy v dostatečné šířce pro umístění stromořadí a další opatření pro udržitelné HDV.

• Podmínky pro investory

Investorovi nových lokalit umožnit realizaci další zástavby až na základě vybudování veškeré technické a dopravní infrastruktury v požadované kvalitě v uličních profilech této nové lokality.

Bezpečí

Řešit problémová místa

Reagovat na aktuální problémy a v kritických místech navrhnout opatření HDV s vysokou retenční schopností. Využívat dostupné zpomalovací prvky (např. ostrůvky, retardéry, lokální zúžení komunikace) pro přirozené snížení rychlosti projíždějících automobilů, zejména v prostoru před občanskou vybaveností, v místě zvýšeného počtu osob, při příjezdu na náměstí či náves nebo v rovných úsecích obce.

Inspirativní příklady z praxe

Foto: autoři publikace

Ulice s propustnými povrchy v Přísnoticích

V projektu realizovaném v Přísnoticích (878 ob.) hraje klíčovou roli celkové hospodaření s dešťovou vodou. Zasakovací rošty jsou navrženy na silnici místo asfaltu tak, aby umožnily přirozené vsakování vody do podloží. Jsou umístěny v pojížděné části silnice a jejich zatravněná verze je využita v místě parkovacích stání, verze s plně propustnou dlažbou pak pro chodníky.

Foto: Nadace Partnerství, Vojta Herout

Rekonstrukce ulice v Roudnici nad Labem

Rekonstrukce ulice v Roudnici nad Labem (12 668 ob.) názorně ukazuje, že do městských ulic lze vměstnat auta, cyklisty, chodce, nová parkovací místa, stromy, trvalkové záhony i prvky zadržující dešťovou vodu.

3.4.

Parky, parková náměstí, zámecké a klášterní zahrady

Parky, parková náměstí i zámecké či klášterní zahrady mají společnou charakteristiku: jde o veřejná prostranství zpravidla zaplněná zelení a vodními plochami. Každá z těchto ploch však nabízí osobitou atmosféru – parky mohou být velmi rušné a nabízet zábavu a sportovní vyžití; zelené plochy parkového náměstí jsou doplňkem jeho zpevněných ploch; zámecké a klášterní zahrady jsou zpravidla tiché, jejich návrh vychází z historických poznatků o podobě i skladbě druhů rostlin a jsou

vytvářeny v přísném ornamentálním stylu historických francouzských zahrad, nebo naopak ve velmi rozvolněném stylu blízkém krajinnému pojetí anglických zahrad. Liniové parky, které často lemují nábřeží či jsou pozůstatkem po původním opevnění města, nabízí velký potenciál pro podporu nemotorové dopravy (tj. pěší, cyklistické) po celé obci.

Častá výchozí situace

Nevyužitý potenciál zeleně a vody

Parky bývají rozsáhlé a se vzrostlou zelení, ale jejich potenciál není využit. Často jsou špatně přístupné, bez vodních prvků a bez promyšlené práce se srážkovou vodou.

Nízká atraktivita a využití prostoru

Chybí důvod, proč park navštěvovat – málo aktivit, nejasná funkce a absence zázemí pro různé věkové skupiny.

Špatná dostupnost a napojení

Parky bývají oddělené od obce (např. rušnou komunikací), chybí pěší cesty a logické propojení s okolím.

Nedostatečná a neodborná údržba

Zeleň je zanedbaná nebo nevhodně udržovaná, prostor působí nepřehledně a snižuje pocit bezpečí.

Potenciál místa – co a jak zlepšit

Zeleň a voda

• **Využít prostor pro opatření blízka přírodě**

Díky větší ploše je možné realizovat rozsáhlejší opatření – retenční nádrže, tůně nebo otevřené vodní plochy s přirozeným charakterem.

• **Pracovat s různorodostí zeleně**

Kombinovat stromy, keře, trvalky i louky. Diferencovaná údržba (časté vs. extenzivní sečení) pomáhá vytvořit různorodé prostředí.

• **Zpřístupnit a využít vodní prvky**

Vodní prvky by měly být nejen funkční, ale i přístupné – umožnit kontakt s vodou a zvýšit atraktivitu prostoru.

Pohodlí a atraktivita

• Doplnit vybavenost a aktivity

K oživení parků a parkových náměstí přispějí také vhodně zvolené společenské či sportovní aktivity (např. kiosek či zahradní restaurace, v zimě kluziště, v létě letní kino) a potřebné sociální zázemí (toalety, zdroj pitné vody apod.).

• Členit prostor na menší celky

Rozsáhlé travnaté plochy je vhodné členit na menší a společně s různou údržbou (někde sekat častěji, jinde méně často) jim dodávat různorodé funkce. Např. pás kolem pěšinek je potřeba stříhat pravidelně, stejně tak prostor kolem dětského hřiště,

laviček nebo piknikových míst. Pobytové louky od sebe můžeme oddělovat vyššími travnatými pásy, které přispějí k intimitě celého prostoru.

Bezpečí

• Zajistit přehlednost a prostupnost

Jasně vedené cesty, dobrá viditelnost a logické uspořádání zvyšují pocit bezpečí.

• Podpořit přirozený dohled

Udržované a využívané parky přitahují lidi, což samo o sobě zvyšuje bezpečnost prostoru.

Inspirativní příklady z praxe

Foto: www.doparku.cz

Rekultivace svahu Borová v Malenovicích

Silně zarostlé svahy v obci Malenovice (790 ob.) zakrývaly pohledy na kostel na vrcholku a zároveň znemožňovaly výhledy od kostela do krajiny. Cílem sadových úprav byla redukce stávajících porostů a podpora přirozeného bylinného patra. Vznikly zde také vyhlídky s pohledem na vrcholky Beskyd.

Foto: www.atelierkrejcirikovi.cz

Zámecké zahrady a park v Uherčicích

Památková obnova zámeckého parku v Uherčicích (359 ob.) proběhla formou reminiscence díla zahradního umění dle částečně dochované historické dokumentace s respektem k pozdějším vývojovým etapám. Součástí jsou obnova renesančního rozária, náznaková obnova barokní zahrady a úpravy přírodního parku.

Další inspirace

[Park Řečkovice](#)

[Zámecká zahrada s koupacím biotopem Oslavany](#)

[Sad a štěpnice v Radči](#)

3.5. Parkoviště

Parkoviště je často opomíjené, ale veřejně přístupné prostranství, které má zásadní vliv na klima a estetiku obce. Právě zde lze snadno uplatnit chytrá opatření pro zeleň, dešťovou vodu i alternativní dopravu, a zvýšit tím komfort pro řidiče i okolí.

Častá výchozí situace

Voda odtéká a stromy chybí

Asfaltové nebo betonové povrchy nevsakují vodu, která tak mizí v kanalizaci. Parkoviště se přehřívají, vzrostlé stromy chybí nebo chřadnou.

Nejasné vymezení ploch

Trávníky a záhony se ničí najížděním aut, povrchy jsou za deště blátivé.

Nedostatek jiné než automobilové dopravy

Parkoviště často slouží výhradně autům – nemyslí se na cyklisty, pěší ani invalidy. Chybí stojany na kola, cykloboxy, chodníčky a bezpečné přechody.

Potenciál místa – co a jak zlepšit

Zeleň a voda

- **Polopropustné povrchy** (např. dlažba s širokou spárou) umožní vsak a svedou vodu do přilehlé zeleně nebo vsakovacích či retenčních boxů.
- **Nepojížděné plochy** a plochy mezi parkovacími řadami lze řešit štěrkovým trvalkovým záhonem nebo jinou pro vodu propustnou plochou s estetickým a funkčním efektem.
- **Výsadba stromů** v rastru (např. každý pátý box) ochlazuje prostor a stíní auta.

Pohodlí a atraktivita

- V místech se štěrkem pomůže **vyznačení jednotlivých parkovacích boxů** (např. dlažbou).
- **Přerušované obrubníky** chrání okolní trávník a výsadbu před najížděním a zároveň umožňují nátok vody do zeleně.
- **Stromy, lavičky** a úprava okrajů parkoviště zvyšují kvalitu pobytového prostoru.

Bezpečí

- Cyklisté ocení **stojany na kola** či **cykloboxy**.
- **Pěší trasy** by měly být logicky vedené, bezpečné a oddělené od provozu.
- Mělo by se pamatovat i na **prostor pro invalidy, dočasné stání (kiss and ride), zásobování** apod.

Inspirativní příklady z praxe

Foto: autoři publikace

Parkoviště ve Valticích

Parkoviště ve Valticích (3 600 ob.) tvořené propustnými materiály. Originální řešení pomocí přerušovaných obrubníků, kdy ve volném prostoru mezi nimi dochází k odtoku nevsáknuté dešťové do plochy zeleně.

Foto: autoři publikace

Parkovací plochy v areálu firmy ASIO

V areálu firmy ASIO v Brně najdeme ukázková řešení pro propustné parkovací plochy, a to jak zasakovací rošty, tak zatravnovací dlažbu.

Další inspirace

[Parkoviště s vsakovacím průlehem v Miroslavi](#)

[Parkovišti v Jindřichově Hradci](#)

3.6.

Dětská a sportovní hřiště

Sportovní a dětská hřiště mají v malých obcích i městských částech nezastupitelnou společenskou roli. Spojují generace, vytvářejí sousedskou pospolitost a fungují jako místa pro pohyb, neformální

setkávání i obecní akce. Jejich stav, údržba a dostupnost výrazně ovlivňují kvalitu života obyvatel – zejména rodin s dětmi.

Častá výchozí situace

Nevyužitá zeleň a chybějící voda

Plochy jsou často nepropustné, chybí vodní prvky a výsadba, která by poskytovala stín a ochlazovala prostor.

Chybějící komfort, stín a prostor pro mládež

Hřiště bývají zaměřena jen na malé děti (0–6 let), chybí prostor pro starší děti a teenagery (6–15 let), přestože venku tráví nejvíce času. Schází zde zázemí, pítka, přístřešky, mobiliář nebo stínění. Mnoho obcí nedokáže pružně reagovat na počasí – zavřená hřiště v teplých jarních měsících působí nelogicky.

Zanedbaná údržba, špína a rozbité prvky

Přeplněné koše, rozbité sklo či poškozené prvky jsou častým jevem a působí nebezpečně místo toho, aby lákaly ke hře.

Potenciál místa – co a jak zlepšit

Zeleň a voda

- Využít **propustné a vsakovací povrchy**. Hřiště může sloužit jako součást systému HDV (např. plošný vsak, dočasná retenční nádrž).
- Vysadit stromy a keře, které zajišťují **ochlazení, stín a prostorové členění**.
- **Využít vodu jako herní prvek**. Mlžitka, potůčky a pumpy přitahují děti a zvyšují atraktivitu hřiště.

Pohodlí a atraktivita

- Zlepšit zázemí (**pítka, lavičky, odpočinková místa, stínidla**).
- Doplnovat klasické herní prvky o **dobrodružné prvky**: lanové konstrukce, lezecké stěny, přírodní prolézačky.
- **Nezapomínat na teenagery** – vytvořit zónu pro parkour, workout, pumptrack, venkovní hry (ping-pong apod.).
- Navrhovat hřiště pro **různé věkové skupiny** i různou denní dobu využití.
- **Design herních prvků přizpůsobit charakteru veřejného prostranství**. Návsí bude velmi slušet jednoduché hřiště z dřevěných klád a přírodních provazů. V případě sídliště si můžeme dovolit popustit uzdu své fantazie.

Bezpečí

- Volit **bezpečné, certifikované prvky** a pravidelně je kontrolovat.
- **Pravidelně uklízet a rychle opravovat** poškozené prvky – základ důvěry občanů.
- Volit vegetaci, která je **bez trnů, jedovatých plodů a neláká silně hmyz**.
- Zajistit **viditelnost do prostoru hřiště, bezbariérový přístup** a v případě potřeby oddělit od komunikace živým plotem.
- **Zamezit zbytečnému uzavírání hřišť** – reagovat na počasí, nikoli na tabulkové datum.

Inspirativní příklady z praxe

Foto: www.trevisan.cz

Pumptrack Tehov

Realizaci pumptracku zajišťovala obec Tehov (1 169 ob.) svépomocí, proto byla většina prací prováděna nikoli podle realizační dokumentace, ale pod autorským dozorem – částečně prostřednictvím dobrovolnických brigád a místních technických služeb.

Foto: www.msmukarov.cz

Zahrada MŠ v Mukařově

Nápadité herní prvky z přírodních materiálů v zahradě mateřské školy v Mukařově (3 024 ob.)

Další inspirace

[Vodní hřiště ve Velkých Karlovicích](#)

3.7.

Parky, parková náměstí, zámecké a klášterní zahrady

Obecní i soukromé budovy a jejich okolí mají velký potenciál pro šetrné hospodaření s vodou, energetickou úspornost i celkovou proměnu veřejného prostoru. Zvláště obecní objekty mohou být vzorem pro obyvatele (např. obecní úřad nebo škola) – pokud jsou dobře udržované, využívají

lokální zdroje (např. dešťovou vodu či solární energii) a zapojují komunitu do své proměny. Takový přístup obce může pozitivně ovlivňovat i ekologické smýšlení obyvatel a nenásilnou formou je podporovat k realizaci obdobných opatření na svých domech a pozemcích.

Častá výchozí situace

Neefektivní hospodaření s vodou

V obecních i soukromých budovách je využívána pitná voda i tam, kde by postačovala dešťová voda nebo voda nižší kvality (užitková), tedy např. pro zalévání travnatých ploch, splachování toalet či úklid. Dešťová voda odtéká bez využití do kanalizace.

Zastaralé objekty

Obecní budovy neodpovídají současným nárokům na energetiku ani provoz. Okolí bývá neúčelně udržované – jen trávník bez pobytových funkcí.

Nevyužitý potenciál

Obec často nerealizuje opatření, která by mohla inspirovat obyvatele.

Potenciál místa – co a jak zlepšit

Zeleň a voda

- Zavést **hospodaření s dešťovou vodou** (např. pomocí akumulčních nádrží, zelených střech).
- Podpořit **úsporu pitné vody** (např. aplikace perlátorů, zavedení systému opětovného využití šedé vody a odpadního tepla, aplikace akumulčních nádrží pro využití dešťové vody, využití vody ze studní atd.).
- **Obnovit a zapojit** stávající vodní zdroje (např. studny u škol).
- Vytvořit na přilehlých plochách **vsakovací záhoňy** či výsadby zadržující vodu.

Pohodlí a atraktivita

- Provést rekonstrukci, která přiblíží objekt současným potřebám a požadavkům na jeho energetickou a ekologickou soběstačnost (zateplení konstrukcí, výměna zdroje vytápění, aplikace prvků stínění a rekuperace, využití šedé vody, realizace zelených střech).
- Přiblížit objekt současným potřebám jeho uživatelů, a upravit jeho hmotu tak, aby došlo k napravení a lepšímu začlenění budovy do urbanistické struktury obce.

- Vyhlásit **architektonickou soutěž** na proměnu objektu nebo **navázat spolupráci** s architektem, který má s návrhem staveb občanské vybavenosti zkušenosti.
- Více **zapojit veřejnost** a zjišťovat její potřeby v souvislosti s rekonstruovaným objektem i životem v obci celkově.
- Vytvořit tým živé a inspirativní zdroje činnosti a vzdělání.

Bezpečí

- Zajistit **bezpečný pohyb** pěších a cyklistů u objektů škol, školek a veřejných budov.
- Uplatnit **zásady univerzálního designu** (bezbariérovost, přehlednost, osvětlení) pro přilehlé plochy.

Inspirativní příklady z praxe

Foto: Archiv MŠ a ZŠ Ostopovice, Vojta Herout

Rekonstrukce MŠ a 1. stupně ZŠ v obci Ostopovice

Rekonstrukce MŠ a 1. stupně ZŠ v obci Ostopovice (1 751 ob.) proběhla s důrazem na udržitelnost a ekologii. Primárním cílem byla úspora obnovitelných i neobnovitelných zdrojů (zateplení budovy, využití šedé vody, vznik zelené střechy atd.), která vede i k úspoře finanční. Škola se stala živým komunitním centrem obce, které přes den slouží ke vzdělávání žáků a odpoledne či večer je přístupné veřejnosti.

Foto: Josef Smola, www.pasivnidomy.cz

Pasivní bytový dům pro seniory v Modřicích

V obci Modřice (5 800 ob.) se nachází dům pro seniory v pasivním standardu, kde se preferuje zadržení dešťové vody na pozemku. Pro tyto účely jsou veškeré ploché střechy osázeny extenzivní zelení, která kromě zadržení vody umožňuje její zpětné vypařování, čímž přispívá ke zlepšení klimatu v místě stavby. Voda, kterou zelené střechy nestačí zadržet, neodtéká do kanalizace. Ve třech podzemních nádržích je zadržována a následně využívána ke splachování toalet ve všech objektech domova.

3.8. Sídlištní prostory

Sídlištní prostory se nevyskytují jen ve městech, ale vznikly i v mnoha menších obcích v souvislosti s poválečnou výstavbou, rozvojem JZD či státních podniků. Sídlištní zástavba se nejčastěji realizovala na okrajích měst, jejichž charakter se přirozeně pohybuje na pomezí městského a ven-

kovského (krajinného) prostředí. Z tohoto důvodu je nutné při revitalizaci veřejných prostranství sídlišť pracovat s architektonickými i krajinářskými nástroji a principy a dbát o zajištění přirozeného přechodu mezi sídlem a krajinou.

Častá výchozí situace

Rozsáhlé trávníky bez funkce

Na sídlištních jsou rozsáhlé trávníky, které v létě vysychají, stromy trpí nedostatkem vláhy. Chybí opatření pro zadržení a využití dešťové vody.

Nejasná funkce prostoru, chybějící pobytová místa

Chybí místo pro neformální setkávání obyvatel, které by dokázalo podpořit formování místní komunity (např. prostor pro sousedské posezení). Prostor postrádá hierarchii a členění.

Nepřívětivost pro pěší a cyklisty

Chodníky a pěšiny neodpovídají přirozeným trasám – lidé je obcházejí po „vyšlapaných cestičkách“. Parkování je často neorganizované a zasahuje do zeleně.

Potenciál místa – co a jak zlepšit

Zeleň a voda

- Využít potenciál rozlehlých zelených ploch k **vsakování a zadržování vody** (např. modelací terénu, retenčními prvky či květinovými štěrkovými záhony).
- **Zatraktivnit výsadbu** – vhodná skladba dřevin, keřů a trvalek zvyšuje odolnost místa na vlny veder, přívalové deště a rovněž zlepšuje estetiku.
- **Aplikovat polopropustné materiály** (dlažba se spárami, zatravněná dlažba) pro chodníky, plochy mezi domy i parkovací místa.
- Uvážit **zelené střechy** na nízkých budovách (školy, obchody), zejména tam, kde je na ně vidět z oken.

Pohodlí a atraktivita

- Podporovat vznik **komunitních míst**, jako jsou např. komunitní zahrady pro okolní obyvatele – nabízet pozemky, materiální pomoc s výbavou místa, oplocením či sběrem dešťové vody, spolupřátáním akcí.
- **Členit prostor** na menší zóny (např. na předzahradky, pobytové loučky, hřiště či komunitní zahrady).

- Navrhnout kvalitní **mobiliář** (lavice, stoly, přístřešky), který podpoří sousedská setkávání.
- Vytvořit přívětivá místa pro **různé věkové skupiny** (např. herní zóny, venkovní posezení pro seniory, piknikové plochy).
- Podpořit **komunitní zapojení** (např. výsadbami, péčí o záhonky, pořádáním sousedských akcí, setkáním zástupců města s občany).

Bezpečí

- Navrhnout **síť chodníků** s respektem k přirozenému pohybu – předcházet „vyšlapaným cestám“.
- Zajistit **bezpečný pohyb** pěších a cyklistů – zklidnění dopravy, dostatek přechodů, cyklostojany.
- Organizovat parkování tak, aby **nezasahovalo do zeleně** – podélné nebo příčné stání s výsadbou stromů mezi místy.
- Zajistit **přehlednost** prostoru a dostatečné osvětlení, zejména kolem vchodů a hlavních tras.

Inspirativní příklady z praxe

Foto: www.ateliersteflovi.cz

Prostor před panelovými domy v obci Podivín

U panelového domu v obci Podivín (2 938 ob.) vznikl rozsáhlý květinový záhon. Jsou pro něj zvoleny rostliny, které do prostoru vnesou téměř celoroční proměnlivost a barevnost (postupné nakvétání, kvetení, rašení, barva listů, podzimní barvení, kombinace textur, struktur apod.). Došlo také k významné eliminaci nákladů spojených s pravidelnou údržbou – veškerá péče představuje pouze jarní řez a pomístné vypletí plevelů. Zálivka byla prováděna pouze v prvním roce.

Foto: www.police-nad-metuji.cityupgrade.cz

Prostor před panelovými domy v Polici nad Metují

Vizualizace nastiňuje budoucí proměnu ploch zeleně před bytovými domy v Polici nad Metují (4 131 ob.), kde by měly vzniknout předzahrádky se vsakovacím záhonem i zatravněná parkovací místa.

Další inspirace

[Metodika regenerace sídlišť](#)

3.9. Nově zastavitelné lokality

Jde o lokality, které jsou v územním plánu určeny pro budoucí zástavbu rodinných či bytových domů, ale i např. průmyslových či zemědělských areálů. Jejich podoba zásadně ovlivňuje nejen krajinu a dopravní infrastrukturu, ale také to, zda vznikne živá čtvrť napojená na obecní strukturu,

nebo izolovaný soubor domů bez veřejného prostoru a sousedských vazeb. Důležitá je proto včasná koordinace s územním plánem a aktivní zapojení obce při vyjednávání s investory.

Častá výchozí situace

Nová zástavba bez koncepce

Nová zástavba vzniká bez návaznosti na krajinu, zeleň je omezená na trávník, chybí přechodová zeleň (obytná zástavba rovnou navazuje na orané pole) i plán pro udržitelné hospodaření s vodou. Výsledkem je zábor krajiny, splach půdy, větrná exponovanost i absence kontaktu s přírodou.

Nová zástavba bez veřejného prostoru a života mezi domy

Ulice jsou úzké, bez chodníků, bez zeleně. Chybí místa pro setkávání (např. lavičky, hřiště, komunitní plochy), vzniká tlak na občanskou vybavenost obce (např. na kapacity MŠ).

Nedostatečné napojení na zbytek obce

Přístup do nových lokalit bývá pouze autem, chybí pěší či cyklistické spojení a také plán, jak financovat technickou infrastrukturu – obec nese vysoké náklady.

Potenciál místa – co a jak zlepšit

Zeleň a voda

- Požadovat v územním plánu **koeficient zeleně** nejen kvantitativně, ale i kvalitativně (zelené pásy, vzrostlé stromy, kombinace s modrou infrastrukturou).
- Vytvářet **přechodovou zeleň** na okraji obce a podél nové zástavby (sady, aleje, remízky, tůňe nebo poldry, které navazují na krajinu a chrání nové budovy).
- Navrhovat **obytné zóny s minimem zpevněných ploch** a maximem zeleně a vsaku.

Pohodlí a atraktivita

- **Požadovat územní studii** zpracovanou ve spolupráci s obcí, která stanoví strukturu ulic, velikost parcel, polohy veřejných ploch a napojení na obec atd.
- Mít zpracované **zásady spolupráce s investory**, které stanoví podmínky pro investory a developery.
- **Požadovat veřejná prostranství** i pro menší lokality – zelené náměstíčko, hřiště, komunitní prostor (louku).
- **Napojit novou čtvrť** i pomocí pěších a cyklistických tras, nejen automobilové dopravy.

- Plánovat **místa pro sousedská setkávání**, která slouží i stávajícím obyvatelům (např. přístřešky, lavičky, ohniště).

Bezpečí

- Navrhovat **zklidněné zóny** (zóna 30, smíšený provoz, přednost zprava).

- Podporovat **sociální bezpečnost** (částečně průhledné ploty, přehledné ulice a prostory podporující kontakt mezi lidmi).

- **Vyhnout se slepým cestám** a chaotickým parcelacím, které zvyšují provoz i náklady.

Inspirativní příklady z praxe

Foto: autoři publikace

Nová výstavba Lysolaje

Nová výstavba bytového domu proběhla v prostoru brownfieldu bývalého hospodářského dvora v pražské městské části Lysolaje (1 801 ob.). Dešťové vody jsou v tomto případě svedeny do blízkého Lysolajského potoka, jehož koryto bylo pod bývalým hospodářským dvorem zatrubněno. Součástí výstavby bylo otevření části Lysolajského potoka na pozemku bytového domu, zřízení sedimentační nádrže před jeho zatrubněním i výměna části původního trubního vedení za nové. Dešťové vody ze zpevněných částí nové zástavby (střechy, silnice) jsou svedeny přes drobné průlehy do Lysolajského potoka. Povodňové průtoky jsou řešeny bezpečnostním přelivem mimo nově revitalizované koryto.

Foto: www.php.cz

Nová výstavba Rantířov

V obci Rantířov (465 ob.) vznikl návrh nové zastavitelné plochy pro rodinné domy. Celá lokalita svým vzhledem, strukturou veřejných prostranství a použitými materiály ctí venkovský charakter. Z návrhu je patrné, že pro vznik kvalitních veřejných prostranství s dostatkem zeleně je třeba je navrhnut dostatečně široká. Tektonika veřejných prostranství a jejich postupné rozšiřování a zužování vytvářejí kýžený pocit venkovské zástavby.

Další inspirace

[Doporučení pro obce v oblasti výstavby a uzavírání smluv s investory](#)

3.10. Hřbitovy

Hřbitovy jsou specifickým prostorem, který bychom při první zmínce za veřejné prostranství nepovažovali. Přitom i každá malá obec má zpravidla ve správě hřbitov a stojí před výzvou, jak takový prostor upravit. Hřbitov je místem, kde se lidé setkávají, vymění pár slov a zavzpomínají. Je důležité tomu přizpůsobit úpravy – myslet nejen na pietu, ale i na přívětivé prostředí pro společenský kontakt. Řada obcí proto začala vypisovat architektonické soutěže vztahující se k návrhu nových či revitalizaci stávajících hřbitovů.

Častá výchozí situace

Chybí zeleň a práce s vodou

Zeleň není koncepčně řešená, hřbitov působí nesourodě. Chybí akumulace pitné vody pro zálivku.

Prostor působí zanedbaně

Na hřbitově jsou neudržované hroby, chybí místa se stínem a posezením.

Špatná dostupnost a přístupové cesty

Hřbitov bývá mimo centrum, bez přímého pěšího spojení, bez alejí či příjemného zázemí.

Potenciál místa – co a jak zlepšit

Zeleň a voda

- Začít **koncepčně pracovat s celým prostorem**. Stromořadí ze vzrostlých stromů vysadit podél hlavních pěších cest na hřbitově nebo jako příjezdovou alej. Toto krajinářské řešení dodává místu na významu a umocňuje jeho důstojnost. Vhodné je využívat půdopokryvné rostliny (např. břečťany) mezi hroby i na hřbitovní zídky, které scelují prostor a dotvářejí pietní dojem místa.
- Vytvořit parkovací místa před areálem hřbitova ideálně **z polopropustných povrchů**, např. pomocí zatravněné dlažby či dlažby se širokou spárou, nebo vybudovat zpevněné travnaté parkoviště (tzv. štěrkový trávník).
- Zachytávat dešťovou vodu ze střech (např. kapličky či správcovských domků) do **akumulačních nádrží**, což umožní zavlažování jinou než pitnou vodou.

Pohodlí a atraktivita

- Zajistit **komfort zejména pro seniory**, kteří na hřbitov chodí pravidelně a často tam tráví delší čas, a umístit vhodně lavičky, pítka či stínění.
- **Oddělit zelení opuštěnou část** hřbitova od té aktivní.

Bezpečí

- Zlepšit přístup do aleje, vytvořit pěší spojení s obcí a příjemné návaznosti.

Inspirativní příklady z praxe

Foto: Tomáš Kubelka; www.earch.cz

Opuštěný hřbitov Kunčice

Nedaleko obce Kunčice (181 ob.) se nacházel opuštěný hřbitov. Architekti z ateliéru Med Pavlík při jeho úpravě mysleli nejen na pietní a duchovní odkaz místa, ale také na jeho umístění v krajině a biodiverzitu. Cílem byla obnova a posílení biologického významu stanoviště v zemědělsky užívané krajině a propojení místa se zastavěnou částí obce pomocí výsadby nové aleje.

Foto: www.dolnibrezany.cz

Hřbitov Dolní Břežany

V květnu 2016 byl dokončen unikátní projekt, díky němuž získaly Dolní Břežany (4 735 ob.) hřbitov, který tvoří přirozenou součást komponované krajiny. Autorem kompozice je známý zahradní architekt Zdeněk Sendler. V rámci projektu se podařilo vybudovat nejen hřbitov, ale také čtyři hektary veřejné zeleně s parkovou úpravou, která slouží občanům.

3.11. Potoky, vodní plochy a jejich břehy

Vodní toky, plochy a jejich břehy tvoří v obcích klíčový ekologický i rekreační prvek. Jsou přirozenými zásobárnami vody, biotopy mnoha druhů a chladí krajinu. V obcích však často zůstávají technicky upravené a nevyužité pro lidi ani přírodu. Přitom mohou být nejen ochranou proti suchu a povodním, ale i atraktivním veřejným prostorem.

Častá výchozí situace

Narušená přirozenost

Potoky jsou napřímené technické strouhy, zatrubněné pod zemí, břehy zpevněné, bez přístupu či vegetace. Voda tedy rychle odtéká, mizí samočisticí schopnost i život v toku a kolem něj.

Chybějící kontakt s vodou

Zpevněné a vysoké břehy potoků i nádrží brání přístupu k vodě, chybí mola, lavičky nebo místa k pobytu. Voda působí spíše odpudivě než lákavě.

Povodně ohrožující majetek

Kvůli narovnání koryt a odstranění údolních niv dochází při přívalových deštích k rychlému odtoku a zaplavování objektů.

Potenciál místa – co a jak zlepšit

Zeleň a voda

• Obnovit přirozený charakter toku

Pomocí revitalizace vyřešit odtrubnění, obnovit meandry, přírodní břehy, tůně a lužní lesy. Historické mapy mohou pomoci vrátit vodě původní prostor.

Pohodlí a atraktivita

• Zpřístupnit vodu lidem

Vytvořit mola, lávky, pobytové schody, přírodní břehy, lavičky nebo herní prvky pro děti. Hasičské nádrže a rybníky mohou znovu sloužit ke koupání, bruslení a komunitním akcím v létě i zimě.

Bezpečí

• Zavést protipovodňová, přírodě blízká opatření

Doplňovat technická protipovodňová opatření těmi přírodě blízkými – obnovit údolní nivy, zřizovat suché poldry, tůně a mokřady, retenční příkopy a průlehy a další opatření tak, aby voda zůstala v krajině a nezatapila zastavěné části obce.

Inspirativní příklady z praxe

Foto: www.nowastav.cz

Revitalizace požární nádrže Lysolaje

Jednalo se o revitalizaci sedimentační a požární nádrže v Lysolajích (1 484 ob.). Ta měla původně vysoké vybetonované břehy a nelákala k trávení volného času. Revitalizací vznikla nádrž s pobytovými prvky a možností interakce s vodou.

Foto: obec Krásná Lípě

Úprava odtokových poměrů rybníku Cimrák v Krásné Lípě

Krásná Lípě (3 341 ob.) realizovala úpravy okolí rybníka a navazujícího vodního toku s cílem zlepšit hospodaření s dešťovou vodou a kvalitu veřejného prostoru. Součástí řešení byly i prvky modrozelené infrastruktury, které pomáhají zpomalit odtok vody, podpořit vsak a zlepšit mikroklima v místě. Důležitá byla spolupráce s veřejností a zapojení odborníků v rámci mezinárodního projektu, což přispělo k lepšímu návrhu i přijetí realizace místními obyvateli.

Další inspirace

[Revitalizační projekty MHMP](#)

[Revitalizace Litovického potoka](#)

3.12. Krajina

Krajina v okolí obcí není jen „prostor mezi vesnicemi“ – má hospodářskou, přírodní, rekreační i kulturní hodnotu. Narušená krajinná struktura, meliorace, neprostopnost a intenzivní zemědělství vedou k erozi, ztrátě vody a úbytku biodiverzity. Krajina přitom nabízí obrovský potenciál pro posílení ekologické stability, zadržování vody i rekreaci obyvatel. Důležitá je však promyšlená obnova, která propojí sídlo a krajinu, zapojí zemědělce i veřejnost a vyváží různé funkce krajiny.

Častá výchozí situace

Nečleněná, erozně ohrožená zemědělská krajina

Krajina je tvořena rozlehlými lány bez remízů, mokřadů a alejí. Voda rychle odtéká, dochází k erozi půdy, potoky jsou narovnané či zatrubněné, chybí biodiverzita.

Krajina bez přístupu a smysluplného využití

Polní cesty chybí nebo jsou neprůchozí. Krajina je těžko přístupná pro lidi i zvěř, chybí příležitosti pro rekreaci, drobné stavby a krajinné prvky s kulturním významem.

Snížená odolnost krajiny

Je snížena schopnost krajiny přirozeně tlumit extrémní počasí spojené např. s přívalovými povodněmi, suchem, extrémním větrem či požáry.

Potenciál místa – co a jak zlepšit

Zeleň a voda

- **Členit krajinu** pomocí remízů, zatravněných pásů, mezí, sadů a alejí – např. podle starých map.
- **Obnovovat** mokřady, tůně, průlehy a slepá ramena řek.
- **Revitalizovat vodní toky** – navracet meandry, litorální pásma a přírodně tvarované břehy.
- **Podporovat udržitelné zemědělství**, menší bloky a změnu agrotechniky s důrazem na půdní strukturu a vsak.

Pohodlí a atraktivita

- **Zpřístupnit krajinu pěšími a cyklistickými trasami** mezi obcemi, k hřbitovům či přírodním zajímavostem.
- Obnovit nebo vytvořit **kulturní a duchovní prvky** (např. křížové cesty, kapličky, odpočívadla).
- Vytvářet **drobná místa zastavení** (např. přístřešky, lavičky, vyhlídky, naučné tabule).
- **Propojit krajinu se sídlem** (např. alejemi či navazující sídelní zelení).

Bezpečí

- Obnovit přirozené retenční schopnosti krajiny a tím **snížit riziko** záplav, nedostatku vody, erozi a poškození zdraví a majetku.

Inspirativní příklady z praxe

Foto: www.frantiskovaalej.cz

Františkova alej ve Mšeně

Fragmenty staré úvozové cesty byly osázeny pestrou skladbou ovocných stromů a keřů. Procházkou po celé délce aleje se otevírají pohledy do krajiny a na město Mšeno (1 415 ob.). Alejí rovněž prochází cyklistická trasa. Stromy byly vysazovány postupně od roku 2010 a slavnostní otevření aleje se uskutečnilo v roce 2011. Všichni organizátoři a pomocníci se na tomto projektu podíleli dobrovolnicky.

Foto: www.mokradyjablone.cz

Revitalizace mokřadů v Jablonném v Podještědí

Z původně zanedbané plochy na okraji historického centra vznikl v Jablonném v Podještědí (3 704 ob.) díky aktivitě spolku Čmelák hodnotný přírodní prostor. Lokalita dnes slouží jako útočiště pro řadu chráněných rostlin a živočichů a zároveň jako atraktivní místo pro rekreaci a odpočinek obyvatel. Součástí úprav je soustava tůní, dřevěné chodníčky, lavičky i naučné prvky, které přibližují význam mokřadů široké veřejnosti.

Závěrečné shrnutí publikace

Modrozelená infrastruktura a udržitelné hospodaření s dešťovou vodou nejsou nadstandardem ani módním tématem. Jsou praktickým nástrojem, jak zvýšit kvalitu života v obci, snížit rizika sucha a přívalových dešťů a dlouhodobě udržet veřejná prostranství funkční a atraktivní. Pro malé obce platí několik základních zásad:

1. Začněte jednoduše.

Ne každé opatření musí být velké nebo drahé. Často stačí upravit spádování, přerušit obrubník nebo vysadit strom s dostatečným prostorem pro kořeny.

2. Řešte konkrétní problém.

Nejde o „zelenější obec“, ale o odstranění přehřívání, snížení vlivu lokálních záplav, záchranu schnoucích stromů nebo zatraktivnění nefunkčních veřejných ploch.

3. Přemýšlejte systémově.

Jednotlivá opatření mají být propojena. Voda má být co nejdéle zadržena, využita nebo vsáknuta – a teprve poté odvedena do kanálu.

4. Spolupracujte s odborníky.

Zkušených odborníků je dnes dostatek a jejich včasné zapojení zvyšuje kvalitu i funkčnost řešení. Bez nich často vznikají jen dílčí, nedotažené zásahy.

5. Komunikujte s veřejností.

Vysvětlené opatření je přijímané opatření. Lidé potřebují vědět, proč se změna děje a jaký bude mít přínos.

6. Myslete na údržbu.

Každé řešení musí být dlouhodobě provozně zvládnutelné. Návrh bez promyšlené správy ztrácí hodnotu.

7. Budujte koncepci.

Pilotní projekt je začátek. Skutečná změna nastává tehdy, když na sebe jednotlivé kroky navazují a obec ví, kam směřuje.

I malá obec může být příkladem dobré praxe. Rozhodující není velikost rozpočtu, ale kvalita zadání, promyšlenost postupu a odvaha začít. Cílem není jen více zeleně nebo vody v krajině. Cílem je obec, která je odolná, funkční a příjemná pro život – dnes i za dvacet let.

Zde hledejte inspiraci a užitečné odkazy

Voda ve městě

Publikace je zaměřena na HDV ve větších sídlech. Poskytuje širší kontext a inspiraci využitelnou i pro malé obce.

Malé obce a voda

Tento projekt přináší mimo jiné on-line semináře zaměřené na problematiku vodního hospodářství malých obcí v komplexním pojetí.

Malé obce a krajina

(projekt Landscape in Focus)

Tento projekt se zaměřuje na krajinu malých obcí a přináší srozumitelný návod toho, jak začít, koho oslovit a co je v krajině důležité řešit. Webové stránky obsahují také příklady dobré praxe.

Speciální vydání časopisu Zahrada Park Krajina věnované správě zeleně v malých obcích

Tematické číslo zaměřené na plánování, návrh i dlouhodobou péči o zeleň v malých obcích. Obsahuje kvalitní odborné příspěvky a praktické zkušenosti z praxe, které ukazují, jak navrhovat a spravovat zeleň funkčně, udržitelně a v kontextu místních podmínek. Obsahuje i řadu užitečných odkazů.

SZKT – Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu

Sdružuje odborníky věnující se péči o zeleň, pořádá osvětové a vzdělávací akce, vydává časopis Zahrada Park Krajina.

Projekt CESMOD

Databáze projektů zaměřených na SMART řešení v obcích, včetně databáze příkladů dobré praxe v oblasti HDV a MZI.

Adaptterra Awards

Databáze oceněných adaptačních projektů reagujících na změnu klimatu.

Počítáme s vodou

Odborná platforma pořádající mimo jiné odborné konference a exkurze za příklady dobré praxe v oblasti HDV.

Modrozelená města

Knihla obsahuje příklady adaptačních opatření v ČR s důrazem na ekonomické hodnocení jejich nákladů a přínosů pro investory i celou společnost.

Analýza dokumentů pro koncepční hospodaření se srážkovou vodou v obcích

Odborný materiál shrnující možnosti začlenění HDV do strategických a územně plánovacích dokumentů obcí.

Metodika vymezení zelené infrastruktury v územně plánovací dokumentaci, zejména v územním plánu

Praktický návod, jak pracovat se zelenou infrastrukturou v územním plánování. Vhodné pro obce připravující nebo aktualizující územní plán.

Doporučení k péči o vodní zdroje v obcích

Stručná a srozumitelná doporučení pro ochranu a správu vodních zdrojů na úrovni obce.

Doporučení k péči o dřeviny v obcích

Praktický návod pro výsadbu, údržbu a ochranu stromů v obci. Pomáhá předcházet častým chybám a zvyšuje dlouhodobou funkčnost zeleně.

Metodiky pro výběr vhodných druhů dřevin a bylin

Pomáhají zvolit druhy odpovídající místním podmínkám. Jsou klíčové pro dlouhodobé přežití a funkčnost výsadeb.

Metodický návod ke zpracování Územní studie veřejných prostranství vydané MMR

Návod, jak připravit kvalitní návrh veřejných prostranství. Pomáhá propojit MZI, HDV, dopravu i veřejný prostor do jednoho funkčního celku.

Standardy HDV pro území hl. m. Prahy

Technický dokument s konkrétními požadavky a doporučeními využitelnými jako reference i mimo hlavní město.

Standardy stromořadí hl. m. Prahy

Stanovují principy výsadby a péče o uliční stromořadí jako kvalitativní vzor pro další obce.

Videa Adaptace Praha – Hospodaření s dešťovou vodou

Série vzdělávacích videí přibližující principy HDV na konkrétních příkladech.

TNV 75 9011, ČSN 75 9010

Technické normy upravující navrhování a posuzování systémů hospodaření se srážkovými vodami.